

Ob otvoritvi jubilejnega velesejma

Desetletje se odpre danes ljubljanski velesejem.

Desetletje se običajno ne obhaja kot veliki jubilej, saj je eno desetletje že v življenju posameznika, kaj šele v življenju naroda, razmeroma kratka doba. Deseti velesejem v Ljubljani pa je vendar dogodek, ki zasluži pozornost vse naše javnosti, in dogodek, ki nas mora vse navdati z veseljem in zadoščenjem, pa tudi s samozavestjo in ponosom.

Kakor le redkokatera gospodarska institucija med nami, je velesejem izključno domače delo, plod naše domače inicijative, naše domače podjetnosti, naše domače vztrajnosti in solidnosti. Mnogi, premnogi so skeptično zmajevali z glavo, ko se je pred desetimi leti porodila lepa in velika misel. Zato so bile težkoče in ovire ustanovitve velesejma še večje. Niso se jih ustrašili; z ljubeznijo in pogumom so si zavirali rokave in zmagali. Z delom in uspehi so prepričali in spremenili dvomiljce, so si priborili simpatije in priznanje slovenske javnosti, pa tudi mnogih krogov izven mej naše ožje domovine.

Par let je od tega, ko je splošna gospodarska kriza zajela tudi institucijo ljubljanskega velesejma. Zopet so se takrat oglašali krivi preroki in vsaki velesejmski prireditvi napovedovali, da je zadnja. Situacija je bila res težavna, a vodstvo velesejma, z neznatnimi spremembami še prvo, ni izgubilo poguma in optimizma. Obvladalo je krizo, velesejem v vsakem pogledu še bolj izpopolnilo in dvignilo; danes si našega gospodarskega in vsega javnega življenja ne moremo več misliti brez vsakoletnih velesejmov in drugih njegovih prireditev.

Ljubljanski velesejem je postal splošna narodna institucija, saj ni skoro panoge našega javnega življenja, ki bi ji ne bil posvetil svoje pozornosti in ki ji ne bi prožil in ta ali oni način možnosti še večje popularizacije in razmaha. Tako se je zgodilo, da vidijo v našem velesejmu vsi sloji naroda svojo institucijo, kar se najlepše manifestira tudi v obisku velesejmskih prireditev, ki je za naše razmere naravnost ogromen.

Ta zavest in pa pogled na dosežene uspehe desetih let sta neumornemu in požrtvovalnemu vodstvu velesejma najlepša nagrada ob današnjem jubileju. Obenem mu bosta gotovo v bodrilo, da se z enako ljubeznijo in požrtvovalnostjo posveti tej vsenarodni instituciji tudi v bodoče in jo popelje še do novih jubilejev in novih uspehov.

Dr. Fran Windischer:

Od rojenic do desetletnice (Iz velesejmskega jubilejnega spisa.)

Huda nuja je imela po veliki vojski gospodarstvo vseh vrst. Tam v mrzlici, tu v vročici, tam v revu, tu v zabuhlem obilju, tam v obupni razdejavnosti, tu v norčavi napihnjenosti je bilo razboleno gospodarstvo na krivi poti v Damask, pa je potrebovalo zavestnega napora in smotrenega vodstva na skoro neskončni dolgi križi poti preko preravanja in obnavljanja do ustaljenja in do umiritve. Po svojih tedanjih duhovnih in gnetnih zrelih je svet potreboval obnove in zdravlja. Iz grde preteklosti, ki je v nič devala, preko odurne tedanjosti, ki je malikovala domnevanim bogastvom in nebotičnim votlim številkam, je bilo utirati pot do boljše bodočnosti človeka in gospodarja.

Duhovno in gospodarsko je v tisti dobi stal svet na glavi, pa so ga nevarni stresljivi ogrožali v starih temeljih. Preobrazila in popačila se je miselnost. Zagospodovali so novi pojmi. Do časti in veljave so prišli drugi vidiki. Nova gesla, novi besedniki in novi proroki so se oglašali: duhovni prihajali kot novi vodniki v bolesto razvejanem gospodarstvu, brez peripetij s pota po šoli, po nauku življenja in izkušnje. Po vojnih tegobah izmučeno gospodarstvo je bilo v revu in stiski za blago vseh vrst. Prava egiptovska lakota slovitih sedmih suhih let je trpinčila svet. Trgovec, gospodinja in branjevec so begali za blagom. Narobe svet, ki je bil vajen, da je blago tiščalo za konsumentom in za kupcem. Vseh vrst promet se je kupal in zvijal v čudnih mukah. Točnost voznega reda je bila samo še sporočilo preteklih časov. Vljudnost, poštenost, postrežljivost in ljubeznivost so bile samo še panoptično čudo v zasmeh princem nove dobe, ki so se takim razvadam že zdavnaj odsmejali. Mož beseda je prišla v nič. Gospodarski artisti poveljnega časa so prvovali družbi in kupčiji. Zapravili so staro kupčijsko moralo kot nepotrebno šaro, pa spali pravo sliko poklicnega trgovca. Prihajali vseh vrst so se zajedli v gospodarstvo in pripravili resne gospodarske poklice do strašnega ponižanja. Zlo je prevzelo in prepredlo zdravo in vedro, pa je bilo treba dolgega truda, da sta se razveržila stara klenost in zdravo jedro.

V taki zmedini tegobi kupčijskega sveta in njegovih naprav so se začele jeseni leta 1921 prve prireditve ljubljanskega velesejma z nazivom »Prvi vzorčni velesejem«. Naprava za prvo silo v dneh razdejavnega prometa ter presekanih in porušeni kupčijskih zvez s ciljem in smotrom, da pripravijo zblizanje in spoznanje med svetom, ki ponuja, in med močnim krogom onih, ki želijo pričakujejo in nujno potrebujejo. Skromen glasnik potrebe in ponudbe ter plašen posrednik, ki tipa do boljših gospodarskih razmer. Poprava, prenova, obnova, iz-

popolnitev in dovršitev je bila živa nuja. Posebne prilike, svojsko neprijetne in dotlej nove, smo imeli, a se nismo niti smeli niti mogli niti hoteli ravnati in obračati po vzgledih drugih, pa smo v muki izbirali, znašali in gradili središče, ki naj bo iz prvinskih začetkov razpenjavo izhodišče za večjo napravo, ustrezno bodočim večjim in zahtevnejšim potrebam kupčije ter obrtnega in kmetijskega gospodarja. Neopisne in nedopovedne težave prvega poveljnega časa je bilo premagati. Časi mrzličnega valovanja denarja, nepoznanega sikanja in šviganja cen doma in pri mejaših, norčavo vznemirljiva doba, ko je bila vsa kupčija pravcato borzno tvegavna. Prividne vrednote, dozdnevni zaslužki, lažnive mamljivosti, domnevano obilje in strašna strast za obogatitve in zaslužek brez potrpežljivosti, vse to je vabilo in begalo svet.

Avgust Praprotnik,
dolgoletni predsednik zadrge »Ljubljanski velesejem«

Zaslužek brez truda, brezskrbno in brezmiselno trošenje denarja, brez potrpežljivega truda pridobljenega, je kvarilo in pačilo svet, pa ga tiralo v gospodarske zablode in krivo podjetnost.

Tri leta je vzdrževala in prirejala uprava vzorčne velesejme, v četrtem letu so jo izučile izkušnje, živa potreba in zavestno prepričanje, da more obdržati in ohraniti napravo po splahnitvi inflacijskih vodov samo, ako jo pravočasno prilagodi novim, že bolj zdravim prilikam ter išče čim tesnejšega stika in čim trajnejših zvez v prvem redu s kmetijstvom in drugimi gospodarsko vpoštevanimi pa-

nogami. Od leta 1924 se je naglo širilo torišče velesejma. V tem prehodnem, za usodo njegovo morda odločilnem letu mu je pritegnila uprava razstavo plemenskih konj, lovsko in planinsko razstavo, razstavo zimskega sadja. V letu 1925 je prvačila spomladni na novem torišču z razstavo vajeniških izdelkov, prikličila sredi poletja higijsko razstavo, razstavo slovenskega sporta, razstavo plemenskih konj in razstavo plemenske gove živine. Leto 1925 je bilo za naše gospodarstvo leto jeklene preizkušnje v ognju. Tedaj se je uveljavila na denarnem trgu odločna železna roka, ki ni pustila več. Od tega časa je vztrajala stanovitna vrednost našega dinarja, oslo-

Fran Bonač,
predsednik velesejma skozi vseh deset let.

njanega na švicarski frank v razmerju 100 Din za devet frankov dvanajst.

Trdi časi so napočili za gospodarski svet. Moral je preko nevarnih pečin in čer, da se je z zgubami in žrtvami ob mučni prilagoditvi ustanovil po trpi deflaciji in neusmiljeni stabilizaciji na novi ravni. Sredi norčij nestalnega novca je bilo hoditi, kar naglo se je bilo posloviti od zapeljivega okolja večletne gospodarske zabuhlosti in pa gledati, da si se v nevarnem kroženju za časa oprjel oporišča zadostne trdnosti. Prebiti in preriti se je bilo s škripajočimi zobmi skoz brezsrčno trenje, ki je moralo nastati ob prehodu iz nabrekli konjunktura, pa si pomagati magari za ceno trdih izgub ob grmadnih težavah po strmih in hrapavem potu do novega temelja. Ob levi in desni so obležali onemogli podjetniki, ki so bili v tej strašni borbi na brezsrčni tehnični spoznanji za prelahke. Koliko kamenom spotike in koliko skalam pohujšanja se je bilo na tej nevarni stezi ogibati tistim, ki so v tem prečiščevanju stremili iz gospodarsko črvice sredine na zdrava tla.

V naslednjih letih se je delovanje velesejma, ki je med tem že prešel v obliko gospodarske zadrge, širil stalno in smotreno.

Obnesel in izkazal se je obod, ki smo ga skrojili za prireditve in naprave ljubljanskega velesejma. V okrilju in okviru njegovega smo v živo življenje zanašali pobude za gospodarski napredek, netili in negovali čut in duh gospodarske solidarnosti pa jo utemeljevali prepričevalno z resničnimi uspehi. Srečo je imel ljubljanski velesejem vseh deset let svojega obstanka. Mile so mu bile rojenice. Načelovala mu je vnetja in nesebična uprava, pa je krive vere, kdor misli, da je naš velesejem bogat in da more deliti skrite nagrade svojim upravnikom. Vodstvo mu je bilo spretno, večje, kos je bilo svojih nelahkih nalogi, ki jih posveča s potrpežljivo ljubeznijo do dela svoje najboljše moči. Ljubljanski velesejem ni imel niti nasprotnikov niti ključovalcev, kamolida resnih sovražnikov. Naklonjeno, lepo ubrano, z le dobrimi željami in nasveti je spremljala desetletno njegovo delo vsa slovenska javnost, tista, ki piše, in tista, ki govori. Ljubljanski velesejem je imel in ima samo prijatelje in prijazne pospeševalce, ker vsi, ki nas ljubezen veže na to prelepo zemljo, vemo in čutimo, da je ljubljanski velesejem naša in samo naša naprava, ki je zaslužna, koristna in nepogrešno potrebna ustanova v Sloveniji za vse tiste, ki pri nas delajo in se vbadajo in se drže starega slovenskega vodila, da brez dela ni plačila in da naj ne je, kdor ne dela.

Uprava je imela bodreče uspehe in ni zastoj razvila jader hrepenja, ker je osredotočila svoje moči in svojo prizadevanost na razstavno delo. Zvesto vodilo je bilo: narodno blagostanje je vsota blagostanj. Pridobivati in ne odbijati. Ceniti, ljubiti in brižno negovati, kar je naše, pa če je prav skromno, prvinsko in še majhno. Kar je domačega in našega in je življenja vredno in zmorno, je treba dovrševati in izpopolnjevati s pravo materinsko ljubeznijo. Učila in gojila je umevanje za pravi gospodarski napredek, ker iz malega raste v veliko. Učila je hraniti in skušala dopovedati, da pretirana razpenjavost redko vodi do sreče in da se nam malokdaj obnaša, ako se iztegujemo predaleč. Navadno je izbral pravi del tisti, ki izhaja ob svojem, zakaj posojeni denar rad prinaša grenko odvisnost. Mnogo naših malih spečih sil smo vzbudili in vzdignili mnogo naših srednjih sil, ki so želele in oklevale. Iz-

podbujali smo in vabili na plemenito tekmo v strokah in med strokami. Za dremotnost in otopelost niso današnji in prihodnji časi. Doba gospodarskega tihožitja je za vedno za nami.

Srečo je imel ljubljanski velesejem! Naš svetilnik je bil, naša prejemna in odajna postaja, vsako leto spomladni in jeseni se je postavljala z dvojčki. Naj bo pisan, zdrav in raznolik ta zarod tudi v bodoče! Brez uspeha in ploda ni ostalo njegovo delo. V kolikor smo zaostali za željami in za smotri, nam bodi odpusteno zaradi ljubezni, ki smo jo imeli. S srcem smo bili pri delu in smo se hudo bali vsake izgube. V svojem domačem okolju smo opravičali delo za lepše življenje naših ljudi. Obupali bi, ako bi obveljala Domjanovičeva: Vsigdi je dobro, al doma ni. Služiti smo hoteli boljši stvari in večjemu blagostanju našega ljudstva, pa je v tem resnem stremljenju sredi grdo in trdo materialnega sveta obstajal naš idealizem.

Kam, Gospod, pojde v prihodnjem razdobju naša pot? Obrni, usmeri in opredeli jo prav, da pojdemo naprej in da pridemo naprej! V jasnino si želimo in ne v zmešnjavo! Vse to za glasom srca, ki je ljubezni polno do našega in do domačega in do tega, kar smo od očetov svojih dobili in bi radi pomnoženo predali svojim dobrim otrokom.

Rojstvo ljubljanskega velesejma

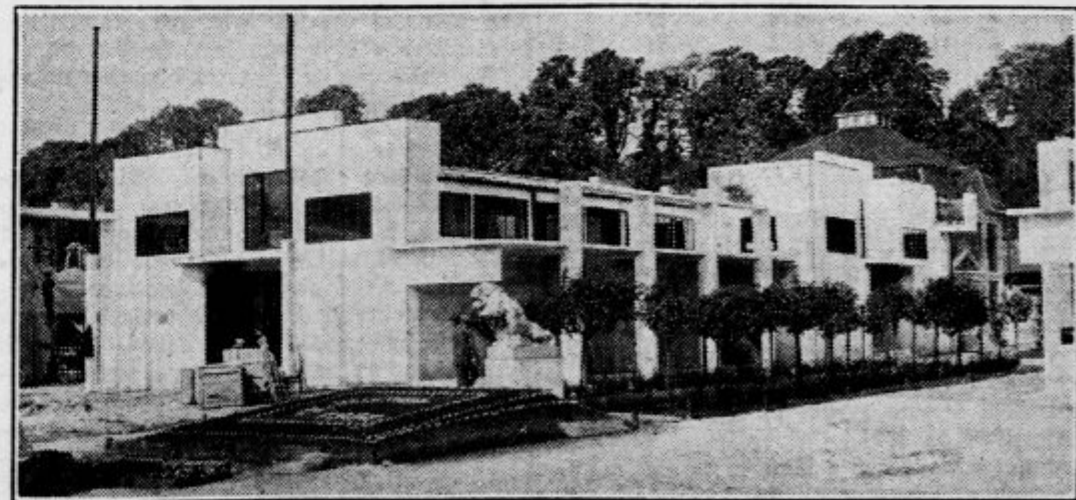
»Iz malega raste velik«. Resničnost tega starega pregovora je dokazal tudi ljubljanski velesejem, ki letos desetletje reprezentira naše domače gospodarstvo in priča o pridnosti, požrtvovalnosti in podjetnosti našega obrtnika, industrijca in trgovca. Le malo komu bo menda znano, da je izšla inicijativa za prireditve velesejma iz obrtniških vrst. Oče te zamisli je zaslužni vodja slovenskega obrtništva, g. Engelbert Franchetti, ki je leta 1920. kot predsednik Pokrajinske zveze obrtnih zadrug v Ljubljani naprosil oddelek ministrstva za trgovino in industrijo v Ljubljani, naj skliče anketo, na kateri bi se razpravljalo o prireditvi obrtne razstave, »ki naj pokaže

Dr. Milan Dular,
ravnatelj velesejma.

bratom z juga, pa tudi domačim in tujemskim interesentom, na kaki stopnji je danes v Sloveniji obrt, industrija in trgovina, banke, šolstvo, higijena, zdravilišča, letovišča; kakšne so njene prirodne krasote, naša pesem, godba, kakšni narodni običaji in noše, sploh vse, s čemer je oblagodarila slovenska zemlja svoje otroke.

Ta predlog je dal povod, da so merozdajni činitelji in gospodarski krogi začeli razmišljati o tem, kako bi se dala ta zamisel najuspešneje uresničiti. Po obrtniški anketi, ki se je vršila 25. oktobra 1920, je sklical takratni in današnji načelnik oddel-

Paviljon M, eden od obeh novozgrajenih razstavnih objektov, katerih graditev je bila potrebna zaradi rekordne udeležbe razstavljalcev. Paviljona sta arhitektonsko lepo zgrajena in prav posebno lepo zaokrožena slika razstavnega prostora v glavnem prostoru.

Opozorilo sejmskim obiskovalcem!

Prve svetovne tovarne klavirjev Bösendorfer, Steinway, Förster, Höpfl, Stingl original inajo razstavljene svoje prvovredne KLA-VIRJE in PIANINE v klavirskih salonih

ALFONZA BREZNIKA na Mestnem trgu 3
poleg magistrata.

Oglejte si jih, predno kupite kak drug izdelek. — Obroki po Din 400.
Cene od 16.000 Din naprej, 7553

Varujte
Vaše
fino
perilo iz
umetne
svile z
negovanjem
in pranjem

Z

LUX

milom v
luskah.

ka za trgovino in industrijo v Ljubljani g. dr. Rudolf Marn dne 19. novembra 1920 drugo anketo, na katero so bili povabljeni zastopniki gospodarskih organizacij iz cele Slovenije. Na tej anketi se je vprašanje prireditve obrtno-industrijske razstave ventiliralo z vseh strani, končno pa je bilo sklenjeno, naj Zbornica za TOI prevzame celotno vodstvo razstave in organizira odbor za prireditve. Dne 23. decembra 1920 je bil izvoljen pripravljalni odbor pod predsedstvom industrijalca g. Frana Bonača, ki se je takoj lotil težavnega dela. Uredil se je velesejmski urad, ki mu je načeloval kot ravnatelj g. Fran Detela. Nastanjen je bil najprej v Naglasovi hiši na Turjaškem trgu, ker so nameravali prirediti razstavo v prostorih srednje tehnične šole. Za prireditve pa se je kmalu pokazalo tako veliko zanimanje doma in v inozemstvu, da so prireditelji kmalu uvideli potrebo po lastnih razstavnih prostorih. Mestna občina jim je šla na roko in s prav ameriško naglico so zrasli iz tal lični paviljoni pod Tivolijem, kjer ima še sedaj velesejem, danes seveda že znatno razširjene in moderneje opremljene prostore. Tam je bil dne 3. septembra 1921 otvorjen prvi ljubljanski velesejem.

Iz malih početkov se je razvila institucija, ki je igrala v dobi najhujše gospodarske krize velevažno vlogo in kateri se morajo gospodarski krogi dravske banovine v nemali meri zahvaliti, da so dosegli tekom zadnjih desetih let ono razvojno stopnjo, na kateri so danes naša obrt, trgovina in industrija.

Prvo vodstvo velesejma

Javnost bo gotovo zanimalo, kdo so bili možje, ki so stali ob zibelki ljubljanskega velesejma in tvorili prvo njegovo vodstvo. Na anketi Zbornice za TOI dne 23. decembra 1920 je bil izvoljen naslednji pripravljalni odbor: Fran Bonač, industrijalec v Ljubljani, Iv. Jelačin ml., predsednik Zveze trgovskih gremijev v Ljubljani, Angeloslav Franchetti, načelnik zveze obrtnih zadrug v Ljubljani, Jakob Zadravec, podpredsednik Mlinske zveze v Središu, Ivan Rebek, predsednik Občeslovenskega obrtnega društva v Celju, Fran Čutek, veletržec v Ptuj, Vilko Weixel, načelnik gremija trgovcev v Mariboru, dr. L. Böhm, ravnatelj Trgovske aka-

Reklama našega dnevnika, ki je letos še prav posebno učinkovita in je vidna po vsem razstavnem prostoru.

Gorenjski očanec – pesnik Dolenjske

Značaj in original

Danes pred sto leti se je rodil v Mengšu pod Kamnikom eden najoriginalnejših slovenskih pisateljev in eden najbolj moštih značajev, Janez Trdina.

»Rodil sem se 29. maja 1830. l. v Mengšu na Gorenjskem,« tako opisuje svoje življenje v »Avtobiografskih pismih« (Ljubljanski Zvon 1905 in 1906) Janez Trdina. V domači vasi sem ostal do 10. leta. Bil sem jako razposajen dečko. Smrdelo mi je vsako delo, tem rajši pa sem pohajkoval, se pretepaj, pse dražil, klatil sadje, lovil ptice, lažil po hosti, poleti se kopal, pozimi drsal in se kepal. Blagi materi sem delal dosti žalosti in skrbi. Imel pa sem to dobro svojstvo, da sem hodil rad v šolo in se prav dobro učil.

Socialno življenje tista leta na kmetih ni bilo prijazno. Vaščani so se delili na dva sovražna si tabora. V enem so bili graščaki, njih družina in podrepaniki njihovi, v drugem pa velika večina kmetov, grajskih podložnikov, ki so morali tlako delati, dajati desetino in še druge davščine. Ni mogoče popisati strašnega sovraštva, ki so ga kazali Mengšanji ob vsaki priliki proti gospodi. Gospodo so preklinjali naši kmetje pri pijači, pri jedi, pri delu in brez dela, že zgodaj zjutraj in ko so se spat spravljali, preklinjali so jo celo, ko so prišli od izpovedi in obhajila. Ni čudo, da sem se navzel tega tudi jaz. Kadar so se Mengšanji srdili na gospodo, so se često spominjali blagodatne francoske vlade.

Tako so otroku Janezu Trdini minevala otroška leta, v katerih je bil, kakor sam poudarja, »cel demokrat«. L. 1840. je odšel v Ljubljano, v šolo. Čital je sv. pismo in življenje svetnikov in se uveril, da se ne bo zveličal, ako ne bo živel tako, kakor so živeli božji ugodniki. Jel jih je posnemati, postal je celo pietist. To stanje je trajalo štiri leta, od prve do pete šole, ko so ga začeli obhajati dvomi in sumnje. Tedaj se je tudi zaljubil, in sicer v mengeški cerkvi. Cilj njegove ljubezni je bila neka Radoslava, ki je bila znatno mlajša od njega in katero si je bil izvolil za nevesto, ki pa je šla pozneje v samostan in s katero sta se srečala zadnjič kot starca brez sentimentalnih spominov.

Končavši ljubljanske šole je odrinil Trdina na Dunaj, kjer je živel za tiste čase prav dobro. Prinesel je v tedanjega cesarsko prestolnico z doma 80 goldinarjev gotovine, pa je še dobil instrukcijo, ki mu je nesla 10 goldinarjev mesečno in prav toliko je prejemal za pomožno delo v pisarni rojaka dr. Dolenca. Z njim pa sta se zaradi Trdinove netočnosti razšla. Nato ga je zapustil Miklošič pri slovenskem slovarju. Vpisoval je vanj besede, ki so mu bile znane, a jih ni bilo v besednjakih. Prevajal je na slovensko tudi nemške knjige. Kadar so bili prevajalci posebno marljivi, so zaslužili dnevno po 3 do 5 goldinarjev.

L. 1853. je dobil Trdina službo suplenta na varaždinski gimnaziji, dve leti pozneje so ga imenovali za profesorja na Reki. Predaval je zgodovino. V tistem času je gospodaril na Hrva-

škem zloglasni Bach. Vlada ga je potom svojih zaupnikov skušala pridobiti zase, kar pa je Trdina odklonil z motivacijo, da se je izučil »za profesorja, ne pa za policijskega uradnika«. Tako je sam pospešil preiskavo, ki je imela koncem koncev za posledico Trdinovo odpoved avstrijski državni službi. Šele 37 let star je dal slovo profesorji in šel na Dolenjsko, kjer je postal kot zdrav in krepak c. kr. penzionist učitelj svojega naroda.

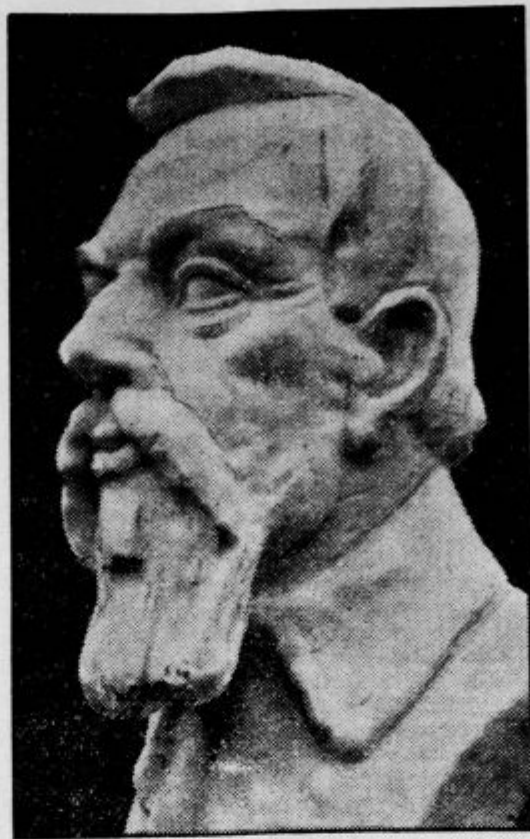
V Novem mestu na Dolenjskem se je šele začelo pravo Trdinovo življenje. Sam pravi o tem: »Prišel sem na Dolenjsko z namenom, da študiram v tej glavni in najčvrstejši koreniki slovenstva našo narodnost in značaj — sploh vsa svojstva našega plemena. Pazljivo sem vlekel na ušesa pogovore gostov, ki so me brzo seznanili z nazori, nadlogami in željami dolenjskih kmetov. Vnele so se pri vinu pogostoma hrupne veselice s petjem, brenkanjem in plesom, ne le ob nedeljah, ampak tudi ob delavnikih. Slišal sem brez broja pesmi, najbolj pa sem se čudil dolenjskim starcem, ki so prepevali vselega srca fantovske pesmi, plesali zdržema po pol ure in pravili vsakovrstne, včasih prav debele šale, popolnoma pozabivši svojih sedemdeset let. Iz ust pivcev in piyk pa sem čul na veliko veselje svoje tudi mnogo lepih, slovenskih besed, katere so Gorenjci že zdavnaj pozabili.«

V Novem mestu se torej Trdina ni čutil osamljenega; kadar ga je bila volja, je vzel v roke popotni les in jo mahnil širom dežele. Najrajši je zahajal v graščino na Tolstem vrhu, kjer je imel v odnotnem graščaku Rudežu dobrega prijatelja, ki mu ga je v poznih letih življenja nadomestil notar Hudovernik.

Živel je zadovoljno življenje in se rad spominjal svojih preteklih dni, tudi tistih, ko je bil v Opatiji še edini gost. Pozabil pa ni tudi doživljaja, ki ga je otel pozabe v svojih »Avtobiografskih pismih«. »Ko sem se vozil nekoč po železnici iz Zagreba v Sisek, so vprli vsi potniki oči vame in si šepetali nekaj na ušesa. Ker je bil že jesenski čas, sem imel na sebi debelo zimsko surko z velikanskimi gumbi. Morda so vzbudili sum baš ti nenavadni gumbi, da so mislili: Bog zna, ali ni ta človek Udmanič (predrzen razbojnik in hajduk tedanje dobe, ki je ustrahoval ljudi, kjerkoli se je pojavil). Ko smo prišli v Sisek, so mi v gostilni nekatere, ki so se vozili z menoj, sami povedali, da so me smatrali za strahovitega Udmaniča.« Takšni doživljaji so se Trdini pripetili pač zategadelj, ker je bil nad vse originalen človek.

V Novem mestu je pisal upokojeni profesor svoje legende in novele, ki jih je priobčeval »Ljubljanski Zvon« in ki jih je zbrane izdal v ponatisu L. Schwentner. Dolenjska je bila Trdinov svet.

»Bolj nego vse druge dolenjske gore sem ljubil naše znamenite Gorjance. Priljubili so se mi posebno zato, ker niso enolična gora, ampak polni razlik in izpremen, tu divji, tam ljubki, idilski, tod kamenita puščava, tam prekrasen, obširen cvetnik. To hribovje me je tako očaralo, da sem si iz-

Glava Janeza Trdine
(po kipu Frana Ropreta, kiparja in tovarnarja kartonaže na Pristavi pri Mengšu)

bral za domovino svojim bajkam in povestim. Vse te bajke so se zarodile v moji fantaziji ali v narodnem duhu, poleg narodnih nazorov, spominov in poročil. Z njimi sem hotel zopet oživiti staronarodno slovstvo, to je narodne pripovedke. Trudil sem se, da stare narodne nazore pomnožim in obogatim z idejami napredujočega časa: z rodoljubjem, svobodoljubjem, slovenstvom, slavljanstvom, s hrepenenjem po prosveti in vseh onih zakladih, ki pospešujejo človeško blaginjo.

Tako je delal Trdina: ni samo jemal to, kar je prinašal narod, ampak je gradivo presnavljal, mu dajal aktualno lice, da je bolj zanimalo. In vse to je vršil z najboljšim namenom, da koristi narodu z občo prosvetljenostjo.

Vse njegovo življenje bilo možato in značajno, kakor mogoče dotlej samo eno v slovenskem slovstvu: življenje Frana Levstika. In tudi vseskozi pošteno, da ga lahko brez pomislekov vzporedimo s tem velikim borcem.

Zato je ostal Trdina v mislih mlad do konca. Sam pravi:

»Živel sem vedno povse lahko ob svoji neznatni pokojnini zato, ker imam jako malo potreb. Moje srce je dobivalo neprenehoma priliko, da se veseli. Skoro vsak dan sem zvedel za kak nov napredek, če ne slovenskega, pa vsaj drugih slavjanskih narodov, posebno Rusov, Čehov in Bolgarov. Za poglavitni vzrok moje zadovoljnosti in sreče smatram to, da sem si ohranil vse ideale svoje mladosti.

Priroda me oduševljuje s svojim krasm in bogastvom še dandanes ravno tako kakor pred petdesetimi leti. Navdušenje za politični in vsak drugi napredek, za demokratska načela, za humanizem, posebno za slovenstvo in slavljanstvo mi gori v prsih z isto silo kakor pred 50. leti. Pohvaliti se morem celo z redko srečo, da mi še ni ugasnila niti nebeska iskra prve ljubezni. Dražestno glavico moje Radoslave obkrožuje še zmerom isti rajski žar kakor pred 50. leti. Pred smrtjo se torej ne bom vprašal: čemu sem živel?

Ali si je mogoče misliti bogatejše življenje od tega?

In zraven te izpovedi v poznih letih še eno pričo njegove originalnosti:

»Oženil sem se dvakrat, prvič nesrečno, drugič srečno. Do petdesetega lega nisem poznal skoro nobene bolezni. Tem več pa jih je prišlo pozneje. V svojih boleznih nisem klical nikoli doktorjev na pomoč in nisem rabil nobenih lekov. Lečil sem se sam in to s

petimi zdravili, ki se zovo: mir, post, voda in dobra volja. Brez dvojbe sta mi koristila največ post in dobra volja.«

Mož Trdinovega kova bi lahko napisal narodnega, občevljavnega svetovca za vse prilike v življenju slovenskega človeka; in tisti, ki bi se držal njegovih načel, ne bi nikoli podlel. On, ki nam je dal v svojem spi-

su »Arov in Zman« (Slov. Bčela 1850) najboljšo povest do Levstikovega »Martina Krpana«, je ostal zdrav do zadnjega diha, ni se ga prišlo Stritarjevo svetobolje niti formalistični idealizem. Trdina je bil romantičen realist, njegova knjiga pa je bilo njegovo življenje. Bilo bi dobro in prav, ko bi tudi nam postala njegova knjiga — življenje.

V kraljestvu Trdinovih bajk

Al veš, kako vled solnčnega obiska žirno blešči dolenjska stolica, kako po rosi vsa okolica cvete, drhti, kako od sreče vriska...!

Nekako tem Kettejevim besedam slične misli so morale navdajati postarnega gospoda v obnošeni obleki, ko je v poletnem jutru sklonjene glave koračil preko starega lesenega novomeškega mostu, opiraje se na krepko gorjačo. Tam za Kandijo si je otrsel mestni prah in njegovo resno lice je navzelo prijaznejši izraz in njegova postava se je vzravala. Pogled mu je hitel preko valujočega žita in pisanih sel ter se ustavil ob mehkih obrisih zelenih Gorjancev.

Trdina se je nasmehnil. Kako ne bi se? Saj je bila to njegova bajna dežela, v kateri je presajal najlepše dni svojega življenja, kjer je pozabljal na vse tuge in bridkosti, ki so delež vsakega človeškega bitja, kjer je se enkrat preživljal zgodnjo mladost, polno lepih bajk in čudovitih povesti.

Tajinstven in prelep je gorjanski svet, poln lepot in davnih prigod. Z neodoljivo silo vleče vsakogar, ki se je le enkrat mudil na njem, še in še vase in nase, in vedno so temne gorjanske šume in obširne košenice nove in lepe in privlačne, vsako pot bolj, celo v višji meri.

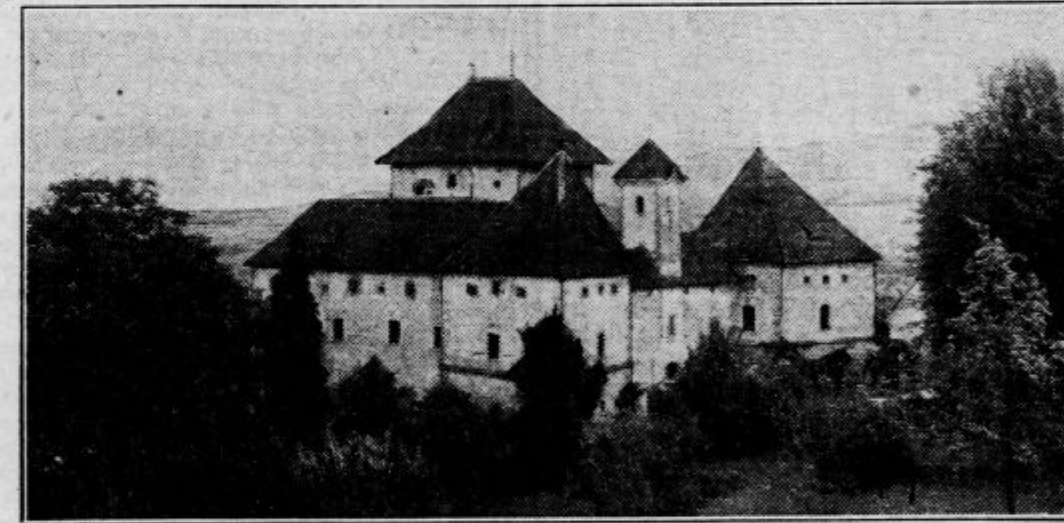
Dejal je Vlah Elija: »V tihi lozi, ki ne drži nobena steza skozi, tam bela vila je prebivala, ob zarji v vodi se umivala.«

Kette je prisluškoval zgovornemu Vlahu, Trdina pa je sledil vitkim gorjanskim ženam in se opajal ob njih bitju in žitju.

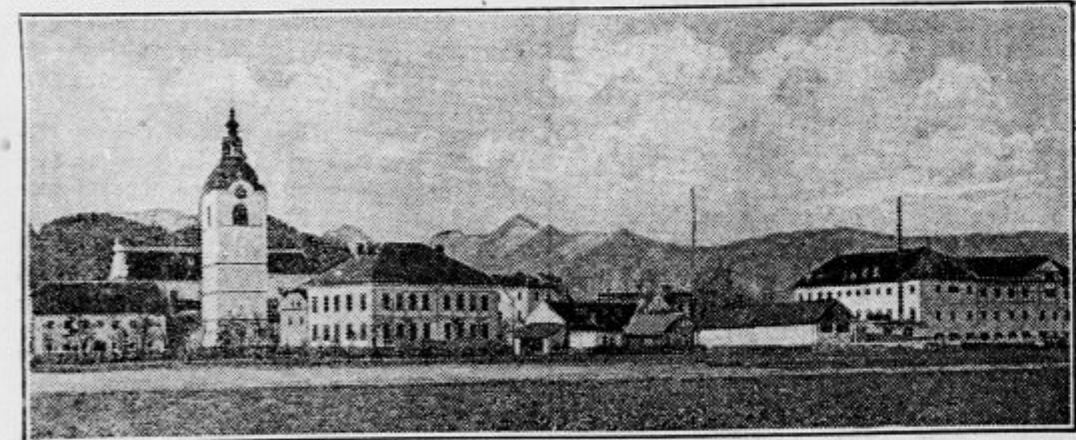
Utrujen od naporne poti jo je mahnil od podrtij sv. Jere in sv. Ilije — kojih domovanje diči danes njegovo ime »Trdinov vrh« — raz stolpa cerkvice sv. Miklavža je premotril vso pisano dolino in valovito podnožje tja do zelenega Pohorja in sivega Triglava in belega Snežnika, na se je spustil po gorjanski rebri v dolino.

Prijatelj Dragotin mu je radostno stisnil zagorelo desnico. V »Gracarjevem turnu« je bil tisti večer praznik.

Jutranje solnce je našlo naša dva prijatelja že v živahnem razgovoru pred častitljivim gradom. Graščak Dragotin Rudež je naštel prijatelju Janezu najnovejše izsledke med podgorskimi kmeti.

Grad Tolsti vrh na Dolenjskem

Mengeš, rojstni kraj Janeza Trdine

Janez Trdina:

Gradič

Ena izmed sedem narodnih pripovedk iz Bistriške doline, ki jih je nabral 19-letni Trdina in izdal v »Sloveniji« 1849/50.

Še pred nekaj leti se je druga hiša od mengeške cerkve imenovala kratko »gradič«. Odkar gospodari v njej vrli Slovenec Andrej Danič, se je pa to ime že bolj pozabilo. Veliko čudnih reči se čuje o gradiču. Gotovo je, da je ena najstarejših hiš Mengša, zakaj ko so popravljali njene kleti, so našli vse vrste denarja, ki je bil kdaj v veljavi, celo nekaj rimskih novcev je bilo vmes. Od mnogih pripovedk, ki si jih pravijo ljudje o tej hiši, naj povem le eno:

V petnajstem stoletju je živela naša domovina v žalostnih razmerah. Le malo je bilo vasi, da jih ni uničila turška sred. Glavni vzrok je bila nesloga med graščaki in podložnimi kmeti. Kadar je prišla nevarnost, so se graščaki lepo spravili v svoje gradove, in vsa teža bojevanja je padla na rame slabo oboroženih kmetov. Ko pa je privihral sovražnik, so morali tudi kmetje popustiti svoje hiše in se umakniti v gore, da se tu zberejo in potem združenih moči odženejo Turka.

Tudi mengeška vas se je pri nekom napadu izpraznila. Ljudje so odnesli, kar se je dalo, in se poskrili v rašiški

gozd. Rašica je bila zavetje vseh beguncev, ki so vreli dan na dan v kurn. Že jih je bilo toliko število, da so se odločili za napad. Ali njihovi ogleduhi so prinesli žalostno vest, da je Turka toliko, da bi bila poguba gotova, če bi se spuščali v boj. Samo v Mengšu jih je bilo okrog tisoč, da se jih je v vsako hišo vsedlo najmanj šest, pa tudi po deset in še več.

Kakor omenjeno, so se že takrat graščaki in kmetje med sabo hudo prepirali. Kmetje so namreč svoje dolžnosti slabo opravljali, večkrat celo zanemarili, kar je plemstvo na gradovih tako razkačilo, da so podložne kmete vezali, pretepali in zapirali v ječe. Zlasti mengeški gospod Rambihel se je močno srdil na kmete in jih kaznoval tako strogo, da so ga imenovali le »gromabik«. Ker pa ni trpinčenje nič zaleglo, je Rambihel tridesetorici najrdovratnejših kmetov posesti mani nič tobi nič odvzel, kmete same pa prignal iz Mengša.

Tako so ubogi kmetje ostali brez strehe in živeža, se potikali po Rašici in se preživljali od ropanja po okolici. Pa tega življenja so se kmalu naveličali, zaželeli so si, da bi prišli kam za hlapce, ako bi le smeli. Ali vsi sosednji graščaki so jim prisegli grozno smrt na zobatem lesu, zato jim res ni preostalo drugega, kakor da se še dalje živijo od plena in čakajo boljše bodočnosti.

nosti.

Takrat je živel v mengeškem »gradiču« seljan Skit. Seljani so bili kmetje, ki so imeli kupljeno posest in graščiknam niso bili podložni. Svobodnik Skit je imel veliko shrambo, zlasti prostorna je bila klet, ki se je raztezala skoraj pod celo njegovo hišo. Vrata v to klet pa so bila majhna in jih od zunaj skoraj ni bilo videti. Zato, ko je Skit začul, da se bliža Turci, ni hotel pobegniti iz vasi, temveč je sklenil, da si poišče zavetja v kleti svoje hiše. To je bilo tem laže, ker je bila klet skozi neko luknjo tudi za sivo razsvetljena in se je dala dobivati celo voda po napeljani cevi iz bližnjega vodnjaka.

Vso boljšo robo in hrano je torej znosil v klet in tako mirno pričakoval prihoda sovražnikov. Le včas je zapustil klet: da si na Rašici vlovijo kos divjačine. Pa se je primerilo, da je pomrnil na velikega medveda. Ali strel je zgrešil svoj cilj in divja zver je planila z vso silo na strelca. Skit je bil močan možak, vendar bi mu bila odbila zadnja ura, da ni nekdo od zadaj medveda ustrelil. Bil je eden izmed trideset izgnanih mengeških kmetov, ki je našel Skita v nevarnosti in mu priskočil na pomoč.

Seljan ni vedel, kako naj se izkaže hvalečnega kmetu, ker ga je rešil. Usnili so se, kar vseh pregnanih svojih sosedov in jim poručili, da gredo z njim

v njegovo klet, kjer bodo varni pred Turki in Rambihlom in preskrbjeni z vsem, dokler ne mine preteča nevarnost. Tako so se kmetje vrnili v svoj rojstni Mengeš.

Kmalu nato so pridrli v vas Turki. Njihov zapovednik je bil Aftal, trdi, krvočen in skop brkač, srdit nasproti krstjanom, oster nasproti podložnim Turkom. Le dve uri je smela vsaka njegova četa spat na dan in gorje mu, kdor bi bil prelomil kako dano izpoved. Zaradi tega je bil Aftal tudi pri samih Turkih skrajno nepriljubljen. In so mu vsi želeli vsega najhujšega. Bali pa so se ga le ismo in si niso upali ziniti žal besede.

Skit je čital že koraj štirinajst dni s tovariši v kleti, ko se mu je spet zahotelo prostega zraka. Vrgel je nase staro turško haljo, ki si jo je bil pridobil v nekem boju, in se dvignil iz skrinvališča. Ura je bila eno čez polnoč. Tema pa talka, da se ni videlo ped daleč. Tiho in oprežno se plazil ob zideh. Tu sliši stražo, kako toži o svoji zaspanosti, tam drugega Turka: ki kolne Aftala, iz daljave se čuje zapovednikov survoj glas, kako nadzoruje in zmerja straže. V dveh urah takšnega popotovanja po vasi je Skit turškega vodjo do dobra spoznal. Ko se je ob treh zopet vračal v klet, so mu začele rojiti ro glavi čudne misli. In ko je stopil Skit med svoje tovariše, je bil načrt že

gotov.

Ob jutranji zori stopi Skit znova iz kleti. Pogumno stopa po cesti, povpraša po stanu zapovednika in gre naravnost pred njega. Skit razloži Aftalu skrivnost, češ da ve za kraj, kamor so pobegli vaščani poskrili svoj denar. Skopemu Turku se zablistajo oči in reče Skitu: »Kar urno me pelji k zakladu! Hvaležen ti bom zato.«

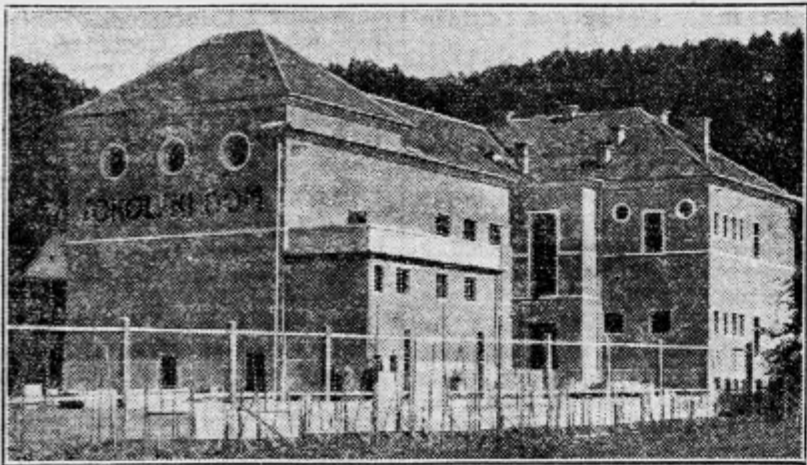
Med potjo povprašuje Aftal pohlepno, če je res toliko denarja tam. »Toliko, da bi lahko utonil v njem,« mu odgovarja vodnik, »samo zaglo stopva.« Medtem prideta na dvorišče Skitove hiše. Skit se še enkrat ozre naokrog, če ju kdo ne opazuje. Žive duše ni bilo nikjer. »Tu je,« pravi, »kar tako želino iščeš.« Pri teh besedah prime Aftala krepko za roko, za potegne k vodnjaku in ga tako naglo vrže vani, da se ni mogel ne braniti ne klicati na pomoč. Potem se vrne Skit vesele k tovarišem v klet.

Čez dan se je zdelo Turkom vedno bolj čudno, ko ni bilo Aftala iz svojega stana na sprehod, saj to se še ni zgodilo nikoli. Prihodno noč ga tudi ni bilo, da bi pregledoval straže isto je izostalo še drugi in tretji dan. Končno so dobili Turki prepričanje, da je moral njih vodja na kak način poginiti. In kakor so živeli doslej v vednem strahu pred Aftalom, tako so zdaj ostali čedalje bolj nemarni in razuzdani. Čez

Ruše, kras in dika Dravske doline

Dravska dolina ne sega vse gori do koroškega Trabergera, onega važnega križišča cest in železnice, ki so ga v novjšem času brez potrebe po nemški označbi začeli imenovati Dravograd. Od Limbuša, kjer sega tu severno vinorodno vznožje pohorsko tik do železniškega tira in do Drave, se razprostira ona na obeh straneh reke preko Laznice, Bistrice, Berenc in Ruš na južnem preko gradiča Viltuša, Bistrice, Silnice, Gerečje vasi in Janževega vrha na severnem bregu do Falske peči, falske elektrarne in do Vurmata: samo do sem; kajti od Trabergera do tu sem mora Drava skozi tesni in soteske, polne čeri in skalovja, mora iti skozi praveci jarek, ki je nekoliko razširjen le pri Muti v Mučko in pri Marenbergu v Marenburško polje, kakor da to od kaki dolini ne more biti govora.

Falske peči, pa doli do pred Limbuša in Brestenice, Kozjakovo pogorje nad Dravo in zapadne vrhove in kope pohorske, pa boš videl, da naša ožja domovina nima mnogo tako lepih, idilično mirnih količkov. Krasno je tu spomladi, ko na rebrih nasproti ležečega Kozjaka cvetejo črešnje in hruške, podobne velikim svetlobelim šopkom, in ko cvete tam na ozkih, dolgih njivah repica, da se ti zdi, kakor da bi gledal od daleč z zlatom pretkane rmene preproge; veselo in poskočno jeseni, ko se v vinogradih tja do Pekrskih gor in na levem bregu Drave pod Bočem za Selnico razlega pesem klopotev, beračev in vinogradnikov. Pa kadar jejičjo pohorski gozdovi pod težko snežno odejo ali poleti pod pritiskom vročine višinskega solnca, tedaj se vijejo dolge, dolge vrste izletnikov in

Središče Dravske doline v tem njenem ožjem pomenu so starodavne Ruše, ne sicer v geografskem oziru, pač pa v narodnogospodarskem, v narodnokulturnem, v turističnem in tujskoprometnem pogledu, obenem veleznimive zbog svoje sijajne preteklosti, zbog svoje tri tisoč let obsegajoče zgodovine in zbog svoje narodno zavedne slovenske tradicije, v najnovejšem času pa zbog neumorne, vsestranske agilitnosti in podjetnosti svojega prebivalstva.

Kako so v tem podpohorskem svetu njegovi najstarejši naseljniki, pa naj jih imenujemo Ilirce, Kelte ali drugače, opasani s kožami divjih zveri, okrašeni z dolgimi, nepristrženimi lasmi in oboroženi s sekiro, lokom in puščico, v boju z nenaklonjeno naravo in s sovražnimi sosedi, tu živeli in umirali, nam kažejo izkopanine, segajoče do 1000 let pr. Kr. nazaj, ki jih je spretna lopata večjih učenjakov spravila izpod gostih ruševin na beli dan, žalibog se skoraj vsi do nahaja v muzeju v nemškem Gradcu, dasi spada po svoji provenienci brezdvomno v muzej v Mariboru. Da so tod skozi več sto let tudi rimske legije imele svoje taborišče z vsem, kar je k takemu taborišču spadalo, in da so v tej rimski utrjeni naselbini živeli in služili tudi vojaki iz Male Azije, priča odkrito Mitrovo svetišče, ki si ga vsak lahko v njegovih posameznih delih predstavlja, ako si ogleda ono na Hajdini pri Ptuj.

Etimološka pravljica o postanku cerkve in vasi naših Ruš je pobožna in kratka. Koncem 9. stoletja, torej v času, ko je po naših deželah že bilo zatrt poganstvo in so povsod postavljali krščanske cerkve, je živel tu neki plemenitaš s svojo ženo skozi 20 let brez otrok, ki sta si jih tako zelo želela. Tedaj njima svetuje plemenitašev brat Caharija, naj v ta namen razširita v pravo cerkev kapelico, ki je tam stala in ki so jo splavarji prav posebno radi obiskovali. Nasvet sta kajpada takoj izvršila; tako je nastala cerkev in okoli nje vas; onadva pa sta v sedmih letih dobila tri sine in dve hčeri. Iz takih početkov so vzrastle Ruše v to, kar so danes.

Za njimi, ali bolje rečeno, nad njimi se dviga sila strm, nizek holm, vrh katerega že iz železnice opaziš tri križe: Ruška kalvarija, ognjena s travniki in vinogradi. Tudi nekaj borov in smrek stoji tam. Pod njihovo senco moraš sedeti in izpod nje opazovati kraj pod seboj, Dravsko dolino od Vurmata in

kakoršne niti prej niti pozneje Ruše ni so videli, pobožno igro — v slovenskem jeziku. V taki gneči mora biti vroče; visoko proti nebu vidiš švigati plamene; cela vas s cerkvijo vred je v ognju; v vas je prihrumel kruti Turek in je s sabljo in konjskimi kopiti pohodil in pomandral, kar je dosegel živega; kar pa je moglo pravočasno zbežati, je zbrano za visokim »Turškim zidom«, se tam po levje brani, dokler sovražnik ne odide.

Gost dim je ogrnil pogorišče. Tedaj se zbudiš. Peklenski ogenj, ki žari iz bližnje tovarne za dušek, te postavi nazaj v realnost sedanjega časa, v naše Ruše. Po proizvodih te tovarne je njihovo ime znano na Holandskem, v Kini, v Japanu, na Angleškem. Lesna trgovina in lesna industrija, tovarne za vžgalice, za izdelovanje sekir, kos, srpov in podobnega orodja so vidni in jasni znaki napredka, dela in služke. Tovarna za dušek, ki ima zaposlenih okoli 600 delavcev, duši sicer sveži gorski zrak, svežosti, neumorne delavnosti in narodnega čustvovanja

Rušanov ni dušila nikoli. Oni so prvi postavili razgledni stolp vrh Pohorja, onega na »Žigartovem vrhu«. Onj so prvi zgradili prvo turistovsko postojanko na Pohorju, »Ruško kočjo« pri Sv. Anehu. Načrt ceste preko Pohorja so oni prvi zasnovali in ga tudi prvi z lastnimi žrtvami deloma že izpeljali.

Ko so valovi nemške povodnji pred svetovno vojno začeli pljuskat žé ob vznožje našega Pohorja, tedaj so stale Ruše trdne, nepremakljive in neupogljive kakor stoletne buke v pohorskih šumah. Ob izbruhu zadnje vojne je izbruhnila tudi strast po prelivanju nedolžne slovenske krvi. Odkar je mlada Jugoslavija tudi njimi prinesla uresničenje starih, podedovanih idealov, so vedno znali pokazati, da imajo srce še vedno na pravem mestu. Ruški Sokol, prejšnji in sedanji, vedno središče in žarišče narodnokulturnega stremeljenja in udejstvovanja bo otvoril dne 29. tm. svoj krasni, moderni »Sokolski dom«, najlepša prilika za vsakogar, da obišče ta veleznimivi kraj in spozna njegovo prebivalstvo.

Dr. Fr. Mišič.

Delo in trpljenje velikega moža

Znamenita tristoletnica

Včeraj 28. maja zjutraj je minilo tristo let, odkar je izšla prva številka prvega francoskega časnika in vobče prvega časnika na evropskem kontinentu. Zanimivo je pri tem dejstvo, da nimajo Francozi takoj v začetku žurnalitike samo časnika, ki sliši po idejah in tendencah današnjemu tipu časnika, ampak imajo tudi prvega novinarja v sodobnem smislu te besede.

Ustanovitelj pariške »Gazette« Theophrast Renaudot je bil po rojstvu protestant ter je preživel svoja otroška leta v času najkrvavejših borb med katoličani in hugenoti. Mladi Renaudot je pod težkimi razmerami dovršil medicinski studij in je postal doktor vsega zdravilstva, star komaj dvajset let.

Ko se je hotel nastaniti v Parizu, mu je tamošnja fakulteta prepovedala zdravniško prakso, češ da ni katoličan. Moral je iz Pariza ter se je čez nekaj let pokatoličil. Zdaj mu je kardinal Richelieu dovolil nastanitev v Parizu in Renaudot je ustanovil v svoji hiši kliniko in dispanzer za brezplačno zdravljenje siromakov.

Kmalu pa je prišel v spor z medicinsko fakulteto zaradi svoje borbe proti zastareli metodi življenja. In ta spor je postal usoden zanj.

Ker ni smel več izvajati zdravniške prakse, je razmišljal, kako bi drugače pomagal ljudem z resnico. Organiziral in ustanovil je list »Gazette«, ki je obsegal vse mogoče rubrike današnje, ga modernega časnika. Lista se je posluževal tudi kardinal Richelieu, ki je spletkaril proti kraljici in proti parlamentu. Po kraljevi smrti so njegovi nasprotniki brž pograbili priliko, da so ga uničili. Profesor medicinske fakultete Patiu je javno zahteval, da ga morajo sežgati na gmadi. Najsramotnejše delo fakultete pa je bila odločitev, da se morata njegova sinova odreči svojemu očetu, če hočeta postati doktorja. Osamljen je umrl veliki mož v Parizu 25. oktobra 1653. Več o njegovem delu in trpljenju poroča pravkar izšla številka tedenske ilustrativne revije »Življenje in sveto«, ki se naroča pri upravi: Ljubljana, Knafjeva ulica 5.

Prvi čitatelji in ustanovitelj prvega francoskega časnika. Spodaj: T. Renaudot, ustanovitelj lista »La Gazette«, zgoraj slika skupine čitateljev in čitatelj, kakor jih je videl slikar Bailly

SOKOL

Sokol Šiška bo priredil v nedeljo 1. junija svoj javni telovadni nastop na letnem telovadišču v Šiški. Sodeluje godba 40. pešpolka pod vsebnim vodstvom g. dr. Cerina. Začetek ob 4. popoldne. Autobus g. Čarmana bo vozil iz pred kavarne Evrope na telovadišče.

Ruše-Selnica. Vse one, ki nameravajo dne 29. maja t. l. pobiti na župni zlet in otvoritev Sokolskega doma v Ruše, obveščamo, da je gospod minister svaobračaja dovolil vsem udeležencem tega zleta četrtinsko vožnjo. Vsak ki gre na zlet, si na podlagi »Uvedenja«, ki ga dobi pri Sokolskem društvu, kupi na odhodni postaji polovico karla, katera velja tudi za povratek, dotičnim, ki se izkaže, da so bili na zletu. To postojlo bo dobil vsak na dan zleta na telovadišču. (Vozni listek velja od 26. maja do 1. junija t. l.).

Sokolsko društvo Dolenji Logatec poziva vse svoje članstvo, pa tudi ostale prijatelje Sokolstva na članski sestanek, ki se bo vršil v Sokolskem domu 29. t. m. ob 15. Udeležba je strogo obvezna za vse, ker obsega dnevni red izredno važne društvene zadeve. — Svečano izdajo »Sokolskega Glasnika«, ki izide na Videvdan z ozirom na vseokolski zlet v povečani nakladi in obsegu, lahko naroči članstvo proti plačilu 5 Din do 1. junija pri s. Vrbovškovi.

Iz delovanja Sokola v Škofji Loki. V mnogoštevilnih odsekih vlada živahno delovanje. Zlasti pa se trudijo člani prednškega zbora, vaditelji in vaditeljice, da pripravijo svoje oddelke na čim večji uspeh pri javnem nastopu društva ki se bo vršil 3. avgusta. Poleg tega pa bo treba nastopiti tudi na župnem zletu na Jesenicah ter na vsesokolskem zletu v Beogradu, za kamor je prijavljenih nad 40 članstva. Sedaj se telovadi večinoma na letnem telovadišču, kjer se prav pridno pripravljajo tudi nogometaši na tekme. Žal je njihov vodnik in učitelj br. Berič sedaj obolen. Tudi v prosvetnem oziru se je dobro izkoristilo čas. Drama je sedaj zaključila za sedaj svoje delo. Zadnje uprizoritve so bile: »Ulica št. 15...«, »Triglavska bajka«, »Gostovali pa so tudi Poljančani s Hasanaginica«, ki so prav dobro uspeli. Kino prospeva dobro. Želeli bi pa več poučeno - vzgojnih filmov. Knjižnica zaznamuje lep obisk, ki se stalno dviga.

Sokol Šmarje pri Jelšah. Z mrzlično naglico in krepko voljo se tudi pri nas pripravljamo na domačo akademijo, župni in vsesokolski zlet. Saj to ni karšibodi. Dan za dnevom se zbirajo pod sokolskim krovom naši oddelki in brat načelnik opremja vse naše priprave z zadovoljstvom ter se veseli z nami vred bodajočih uspehov. Naša volja je, da stopimo kmalu pred narod ter mu pokažemo plod svojega dela. Živahno je torej delo v telovadnici, pa tudi naši igralci iz prosvetnega oddelka so nas razveselili z leno igro: »Kamela skozi ulico Švanke«. Posebno so se odlikovali Pešta, Peštova, Juska in Alif. — Pod okrilje so končno vabljene vsi oni, ki do danes še niso vstopili v naše vrste, med brate in sestre, ki bodo vse sprejeli z odprtimi rokami in odkritih src.

Zletne vesti. Vsem nastavnikom za telovadbo na srednjih šolah je odobrilo ministristvo za prosveto z rešenjem br. 14.312 od 17. maja generalno odsolnost za sodelovanje na vsesokolskem zletu, leto velja tudi za vse učitelje in učiteljice srednjih in meščanskih šol, ki bodo spremljali šolsko mladino na zlet. Ta razpis je dostavljen vsem v pošte prihajajočim organom.

Sportni klub Sokol v Beogradu bo priredil ob priliki vsesokolskega zleta v Beogradu maratonski tek od groba neznanega vojaka na Avali pa do telovadišča, kamor bo zmagovalce v teku prinesel čestitke Sokolstvu. Tekma se bo vršila 28. junija.

Zlet gorenjskega sokolstva na Jesenice. V soboto dne 31. maja in v nedeljo dne 1. junija se bo vršil zlet sokolske župe Kranj na Jesenice. V soboto popoldne ob 15. uri se pričnejo tekme članov in članic v srednjem in nižjem oddelku na orodju in v lahki atletiki, katere veljajo obenem kot izbirne tekme za vsesokolski zlet v Beogradu. Za te tekme vlada med tekmovalci veliko zanimanje in razvila se bo najbrže precej ostra borba med nekaterimi društvi in tudi posamezniki za prehodno darilo, katerega ima sedaj v posesti sokolsko društvo Kranj. — V nedeljo zjutraj je prihod vsega ostalega članstva, naraščata in deca s prvem turistovskim vlakom na kar se bodo vršile tekme naraščala in skušnje vseh oddelkov za popoldanski nastop. — Ob 14. uri bo krenil slavnostni sprevod po Kolodvorski cesti pre Sokolski dom. Ob 15.30 se prične javna telovadba vseh oddelkov, po javni telovadbi pa se vrši slavnostno razvije župnega prapora in predaja istega zmagovalnemu društvu. — Kot kum župnemu praporu je naprošen I. podstarešina SKJ brat Engelbert Gangl. — Po javni telovadbi in razviju se bo vršila na telovadišču in v vseh prostorih Sokolskega doma velika ljudska veselica s plesom, pri kateri bosta igrali dve godbi.

Sv. Jurij ob Ščavnici. Kako jaka je vez sokolskega bratstva, je pokazala telovadna akademija našega sokolskega društva v nedeljo 11. t. m. Zamisljena sprva v skromni obliki se je razvila v pravo sokolsko slavo, ki je pokazala, da sokolska misel, četudi polazoma, venomer vztrajno misli tudi v srca našega ljudstva. Ni njeza poletja ne more zastaviti nobeno nasprotovanje, najmanj pa neprimerni izrazi. Kakršnih se je poslužil naš g. župnik tisto nedeljo v cerkvi pri pridigi, in ki spadajo kvečemu v goščino, ne pa v hišo, božjo, kjer naj se med verniki vzbuja čut svete dostojnosti, ne pa smeh. Da je naša prireditev tako lepo uspela, da je postala res manifestacija sokolske ideje, so s častno udeležbo pripomogla okoliška bratska sokolska društva. Prileteli so k nam na naš praznik ceste in bratje od Sv. Lenarta, Sv. Antona, Ljutomera. Krizevec Gornje Radgone ter celo iz Maribora. Enako je poselilo prireditev Narodno kulturno društvo Mala Nedelja. Vsem bratskim društvom, kakor drugim gostom ter mnogostevilnemu domačemu občinstvu, ki je v tako lepem številu posetilo našo akademijo, se našteknele zahvaljujemo za njih podporo, ki so nam jo s tem izkazali. — Na Krizevo, 29. t. m. priredi naše društvo pešizlet k Mali Nedelji, ki bo veljal v prvi vrsti naši deci in naraščaju, obenem pa tudi ostalemu članstvu. Ob tej priliki bo nastopila naša deca s prostimi vajami. Člani in članice se udeležijo v krojih ali pa z znakom. — Zdravo!

Proslave stoletnice Tyrševega rojstva pričnejo po sklepu odbora ČOS po vseh družicah s predavanji dne 17. septembra t. l. Tema predavanja bo isti: pomen dr. Miroslava Tyrša za naše narodno osvobodjenje. Priprani smo, da bo tudi naše Sokolsko storilo to na isti način. Bratje prosvetarji imajo priliko, da že sedaj pričnejo s pripravi za ta pomembni dan.

Ladislav Lakatos:

Mož pripoveduje ...

Umrli sem.
Preden sem umrl, me je moja žena prevarala.
Zato sem umrl.
Bil sem osel! Šel sem v najbolj samotni del nekega gozda in sem si prestrelil močgane.
Bil sem osel.
Pozabili so me sredi gozda.
Mene in moj samokres.
Samokres je sčasoma zarjavel.
To si je bil zaslužil.
Jaz pa sem se spremenil v prah.
To sem si zaslužil.
Spremenil sem se v prah.
Moj prah se je pomešal z zemljo.
Deževalo je. Zemlja se je oblatila.
Tudi jaz sem se oblatil.
Skril sem se med korenine nekega drevesa. Tam mi je bilo dobro. Iz človeka sem postal prah, iz prahu drevo.
Spomladi sem vzbrstel. Razcvetel sem se. Bil sem hrast. Vzrasli so mi zeleni listi kakor dolga brada.
Bil sem lepo drevo.

Zmerom sem ljubil naravo. Ljubil sem gozd, ljubil sem drevesa. Sedaj sem ljubil samega sebe.

Tudi drugi so me ljubili. Žuželke, ljudje. Spomladi je brenčalo okoli mene od os iz javnega parka in od šetalcev iz oddelne družbe. Okoli mojih bokov ose, ob mojem vznožju avtomobili. Ose so brenčale, avtomobili so ropotali. Na mojih bokih cela garaža os, ob mojem vznožju cela garaža avtomobilov.
Življenje je čudovito.

Ko je solnce zahajalo spomladi, se je naslonila neka ženska ob moje boke. Ni bila oblečena v žalno obleko. Iz tega sem spoznal, da je bila moja vdova.
Objela je moje boke. Njene pa je objel njen zarobenec. Iz tega sem spoznal še bolj, da je moja vdova.

V mojo skorjo sta zarezala svoje ime. Prešlo je poletje, prešla je jesen. Poročila sta se. In naslednjo pomlad sta se vrnila. Vrnila sta se skupaj in sta poiskala svoji imeni v mojih bokih. Imeni sem jima pokazal.

Prišlo je poletje, prešla je jesen. In naslednjo pomlad sta se vrnila. Vrnila

sta se skupaj in sta poiskala svoji imeni v mojih bokih. Imeni sem jima pokazal.

Prišlo je poletje, prešla je jesen. In naslednjo pomlad sta se vrnila. Vrnila se je moja žena. Z njim. Z novim. Pa ne z novim možem. Z novim ljubimcem.
Ela, Ela! Ali se nočeš poboljšati?!
In brado sem stresel od besa.

Vrnil se je tudi mož. Pa ne ž njo. Sam. Bil je slabe volje in razburjen; jokaj je, preklinjal in zasadi svoje nohte v moje boke. Trpel je, ker ga je prevarala. Trpel sem radi njega tudi jaz. Čeprav mi je bilo srce leseno že dolgo časa.

November. Spet se je vrnil. Moj naslednik. Spet sam. Naslonil se je ob me. Bil je slabe volje in razburjen, jokaj se je in vzdihoval. Ni preklinjal več, samo vzdihoval.
Hodil je okrog mene, odhajal in se spet vračal. Popoln norec. Potem je vtaknil roko v žep.
Prestrašil sem se.

Ampak on je samokres zalučal stran.
Odšel je.
Vrnil se je.
Iskal je samokres.

Ni ga našel.
Jokaj se je in govoril na glas.
Popoln norec.

Odložil je zimsko suknjo.
Odložil je suknjč.
In tudi telovnik.
V novembru, v tistem vlažnem vremenu!

Popoln norec.
Imel je lepe in elegantne naramnice iz svile.
Spoznal sem jih.
Kupljene so bile na Novem trgu.
Kdo jih je kupil, on?
Kupil sem jih jaz!
Prav te sem kupil jaz!
Lepe naramnice iz svile. Izvrstno blago, leta ga niso pokvarila. Vse zaman! Ne kupuj drugje nego na Novem trgu.

Izbral si je najtrdnjejšo vejo.

Toda v meni ni bilo veselja, ko ga je veter zagugal na moji vej.
Nasprotno. Srce me je ločilo, čeprav je bilo moje srce že dolgo iz lesa. Tako se mi je zdelo vse to, kakor da sem se sam obesil, na lastno vejo.

Veter je žvižgal.
Imel sem čuden občutek.

Žrebanje razredne loterije

Dne 26. maja so bile naslednje pri nas kupljene srečke izžrebane:

Din 2000.— št. 48.357, 75.172.

Din 500.— št.	1.852.	1.885.	1.888.	8.041.	9.719.	9.757.	13.898.
16.051.	16.084.	17.906.	19.110.	19.162.	27.706.	29.211.	34.136.
35.392.	36.621.	36.650.	36.659.	36.690.	37.709.	37.731.	37.752.
38.123.	38.146.	38.162.	38.179.	38.187.	39.586.	39.587.	42.968.
44.118.	44.126.	47.474.	48.310.	48.382.	49.418.	49.423.	49.448.
56.008.	56.034.	56.071.	57.312.	57.369.	57.377.	57.380.	58.835.
58.888.	59.551.	59.569.	59.571.	59.580.	66.410.	67.527.	68.780.
68.793.	69.121.	69.138.	69.140.	72.077.	72.096.	73.965.	73.971.
75.054.	75.091.	75.116.	76.631.	76.642.	77.304.	77.309.	77.342.
87.214.	87.215.	87.219.	87.228.	87.263.	87.275.	87.815.	87.886.
87.901.	87.920.	89.163.	89.193.	89.195.	91.302.	96.619.	96.649.
98.131.	98.160.	98.908.					

Žrebanje 27. maja 1930.

Din 2000.— št. 9765.

Din 500.— št.	8.053.	8.071.	8.096.	9.710.	17.913.	17.914.	17.965.
19.135.	19.191.	19.197.	27.725.	27.735.	29.242.	29.245.	29.256.
35.382.	36.673.	37.744.	37.760.	39.530.	39.569.	39.584.	42.993.
47.435.	48.321.	49.445.	57.394.	58.841.	69.404.	69.477.	73.953.
73.961.	75.015.	75.022.	75.138.	75.158.	75.168.	75.190.	76.602.
77.296.	77.339.	82.468.	82.483.	84.153.	84.180.	84.191.	86.954.
87.283.	87.298.	87.857.	87.866.	87.917.	87.974.	89.121.	89.179.
96.608.	96.623.	96.655.	96.843.	98.906.	98.962.	98.983.	

Žrebanje 28. maja 1930

20.000 Din: št. 59.325

10.000 Din: št. 81.652, 84.950

4.000 Din: št. 21.408, 29.657, 32.140, 56.940

Do 2. junija bodo izžrebani še naslednji večji dobitki:

2 premije po Din 1.200.000.— 2 po 500.000.— 2 po 40.000.— 6 po 20.000.—
12 po 10.000.— 30 po 4000.— 234 po 2000.— 11.716 po 500.—

Onim, ki so bile srečke izžrebane za mal dobitke, bomo izžrebane srečke zamenjali za neizžrebane, da bodo mogli nadaljevati igranje na visoke dobitke. To pa le toliko časa, dokler bo kaj neizžrebanih srečk na zalogi. Izžrebane srečke nam je takoj vposlati.

Zadružna hranilnica Ljubljana Sv. Petra cesta 19.

Kompanjona

poslovodnega išče dobro uvedena
manufakturna trgovina na debelo
Natančne ponudbe pod „Udeležba
s kapitalom“ na oglasni oddelk
„Jutra“ 7538

GUMASTE CEVI

spiralne, vsesavaajoče in pritiskajoče z je-
kleno žico; navadne s platnenimi vložki;

MEHKE CEVI

za vodo, vino in vse ostale potrebe izde-
luje v vseh dimenzijah, v garantirani
prvovrstni kvaliteti

PRVA JUG. TVR. GUMA »REKORD«
LESKOVAČ

CENOVNIK NA ZAHTEVO.

STRUGARSKA DELAVNICA KARL HLUPIČ

LJUBLJANA, GOŠPOVETIKA 16
NASPROTI VELESEJMA

Splošna strgarska delavnica za vsakovrst-
ne lesne izdelke. Izdelujem vsa v to stro-
ko spadajoča dela kakor: električne le-
stence, stoječe svetilke, ovalne rozete z
ramenom za svetilke, ovalne okvirje itd.
po konkurenčnih cenah ter točni in solidni
postrežbi. 7459

Stenotipista (injo)

z znanjem slovenske in nemške ste-
nografije, po možnosti srbo-hrvatske-
ga jezika, verziranega v vseh pisarni-
ških delih

sprejme takoj

tovarna blizu Ljubljane. Ponudbe pod
»Spreten« na upravo »Jutra«. 7511

Darujte za slepce!

Za premnoge dokaze iskrenega sočutja, ki smo jih prejeli
povodom smrti naše nad vse ljubljene gospodične

Ane Lassnik

posestnice

za poklonjeno cvetje in vence ter za častno spremstvo na njeni
poslednji poti se tem potom vsem najiskrenejše zahvaljujemo.

V Ljubljani, dne 28. maja 1930.

Žalujoči ostali.

Potrti globoke žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in
znancem, da je naš ljubljani oče in stari oče gospod

Martin Lepšina

gostilničar, posestnik in dolgoletni občinski odbornik

dne 28. t. m. previden s tolažil sv. vere mirno v Gospodu zaspal. Pogreb
blagopokojnika se vrši od hiše žalosti na pokopališče Pišce dne 30. t. m.
ob 9. uri predpoldne.

Pišce, dne 28. maja 1930.

Žalujoči ostali

FERLINZ, reja živali plemenite kožuhovine k. d. Ljubljana

Staničeva ulica št. 21
dobavlja plemenske

srebrodlake

in

modre lisice, kune (Herz)

mlade in stare

Najboljša naložitev
KAPITALA!

Umrli nama je včeraj dne 27.
maja 1930 naju iskreno ljubljani,
nepozabni oče, gospod

Hinko Mencej

strojevodja v pokoju

Pogreb nepozabnega bo v četr-
tek dne 29. t. m. v Muretinah na
tamkajšnje pokopališče ob 17.
uri.

Sv. maša zadušnica se bo brala
v petek dne 30. maja v Muretin-
cih pri Moškanjcih.

Muretinci — Maribor, dne 28.
maja 1930.

FRANJO in IVANA MENCEJ,
otroka. 7570

Ponudbeni razpis

Podpisani stavbni odbor odda dela za
popravo župne cerkve na
Toplicah

in razpisuje v ta namen zmanjševalno draž-
bo za dan 10. junija 1930.

Za ta dela upravičeni stavbni podjetniki
in zidarji mojstri se vabijo, da dokažejo
do 10. ure istega dne pravilno kolkovane
ponudbe v zaprti kuverti na naslov Stavb-
nega odbora za popravo župne cerkve na
Toplicah.

Načrt, stroškovnik in splošni pogoji so
na vpogled pri župnem uradu na Toplicah
pri Novem mestu. Odbor si pridržuje pravo-
vico oddati delo ne glede na višino vsote,
ne da bi mu bilo treba za to navesti razlo-
gov. 7568

Na Toplicah, dne 28. maja 1930.

STAVBNI ODBOR.

Oglejte si mlekarsko opremo

v obratu.

Velesejmi paviljon G, koja 544-546

„Alfa“ d. d.

Zagreb

Zoozimirova 2.

Slavno občinstvo!

Naznanjam Vam, da otvorim v
nedeljo dne 1. junija 1930 na
novo zgrajeno moderno kopali-
šče ob „Savi“ na Ježici

Je 350 kabin in omaric, 6 pršnih kopel; posebej
solnčenje na milki za gospode in posebej za da-
me. Dohod do Save je po deskah ob drevoredu.
Poleg je izvršena restavracija, kjer se dobijo raz-
novrstna domača vina, likerji, žganje, brezalko-
holna pijača in vsak dan sveže unionsko belo in
crno pivo. Dobijo se tudi gorka in marja jedila,
delikatese, močnata jedila in pecivo. Sprejmejo
se abonenti na hrano za jutraj, opoldan in zve-
čer. Za zajtrk se dobi: mleko, kava, kakao, čoko-
lada itd. Cene nizke! Za solidno postrežbo odgo-
varja lastnik

ANTON ŠTIRN.

Samostojna trgovka

išče zaradi opustitve obrata, ker je mož potnik in dobro vpeljan,
ZASTOPSTVO DOBRO IDOČEGA PREDMETA
oziroma mesto POTNICE ali kaj sličnega. Kavcija na razpolago.
Cenjene dopise na podružnico »Jutra« Celje pod šifro: »Dobre
trgovske zveze. 7569

ZAHVALA

Podpisani izrekam tem potom podpornemu društvu

„Ljudska samopomoč“ v Mariboru

za takojšnje izplačilo pripadajoče podpore po smrti na-
šega očeta g. Ivana Stupana najlepšo zahvalo in priporo-
čam to neprecenljivo društvo vsakomur v takojšnji pri-
stop, ako še ni njen član. 7571

Ruše, dne 26. maja 1930.

KONRAD RANKL.

RAZPIS

Županstvo mesta Šoštanj odda po-
tom pismene ofertalne licitacije
zgradbo vodovoda z dobavo vseh
cevi in armatur.

Načrti in pogoji so na vpogled od dne 28. majnika 1930 med
uradnimi urami v občinski pisarni, kjer se tudi dobe nastavljeni pro-
računov proti plačilu 50 Din za en izvod.

Ponudbe, ki naj se glasijo za celokupno delo in vse dobave, je
treba izročiti v zapечатem zavrtku najkasneje do 1. julija 1930 do
12. ure v občinski pisarni.

Županstvo ni vezano, sprejeti najcenejše ponudbe in tudi ne ob-
razložiti dražiteljem izbere enega ali drugega.

Vsak ponudnik ima položiti pri občinski blagajni do zgoraj na-
vedenega roka kavejco 5% ponujene vsote bodisi v gotovini ali v
vrednostnih papirjih odnosno garancijskem pismu prvovrstne
banke. 7538

Župan mesta Šoštanj: DR. MAYER FRAN.

Jernej Ložar, Ljubljana

Sv. Petra cesta 20.

Telefon 3273

Salon za izdelavo vseh vrst

Oblek po meri in najnovejšem kroju.

Lister, angleška, češka sukna ter loden

Imam vedno v zalogi. —

Dežni plašči, »Hubertus« plašči, pelerina,

Naramnice, nogavice, dokolenice, ovojke

Ovratniki, kravate, čepice, klobuki

Srajce vseh vrst ter damski in moški

Turistovski nahrbtniki.

IN TOČNA POSTREŽBA

je moje geslo!

VODNE TURBINE

za vse razmere, avtom. regulatorje, opre-
me za mline in žage izdeluje

G. F. SCHNEITER, Škofja Loka

Podjetje za zgradbo vodnih turbin.

Proračuni brezplačno. — Zmerne cene.

Prvovrstne reference.

Ugodna prilika za nakup

Kuhinjske posode

emajlirane in porcelanaste po najnižjih cenah na vrtu, Resljeva
cesta št. 4.

7232

Za obilen obisk se priporoča

A. KUS.

PAVILJON

KOJA 261

Največja razstava lepega in solidnega
DAMSKEGA PERILA. — Naročila se
sprejemajo na licu mesta.

Zorčič Amalija

Kongresni trg 3.

7363

MANUFAKTURIST

samo najbolje izvežban detajlist, poznavalec ljubljani-
skega trga, z daljšo prakso, z la referencami se sprejme
v stalno službo. Izčrpne ponudbe z označbo doseda-
njega službovanja naj se pošljejo na ogl. odd. »Jutra«
pod »Detajlist 25«. 7438

Zaloga pohištva

se priporoča za izviritev

Ivan Novak

stavbenih in pohištvenih del

Zaloga spalnic, jedilnic in

strojno mizarstvo

pisarniških oprav

Višmarje — št. Vid

Delo solidno Cene zmerno

nad Ljubljano

Postrežba točna

Kartoteka

družba z o. z.

7492

Velesejem paviljon „N“

KAVO

dnevno sveže praženo, dobite pri trvdki

B. MOTOH. Ljubljana,

Vodnikov trg št. 5.

Cenjenim odjemalcem zmeljem kavo v
najmodernejšem električnem mlinu na
kamne, turško fino in navadno, brezplačno.
6398

NAJNOVEJŠA KOLES ZA OTROKE!

TOVARNA PELIKAN

KOLESNI DELI — PNEUMATIKE — EN DETAJL

LAKIRANJE — POKRILANJE

EN GROS

Otroški vozički

MARJIN TRG ŠT. 8

TOVARNA

Ljubljana VII.

SPREJEMA VSA POPRAVILA KOLES IN VOZILKOV!

Zahvala

Za obilne dokaze iskrenega sočutja ob smrti naše ne-
pozabne soproge, matere in tete, gospe

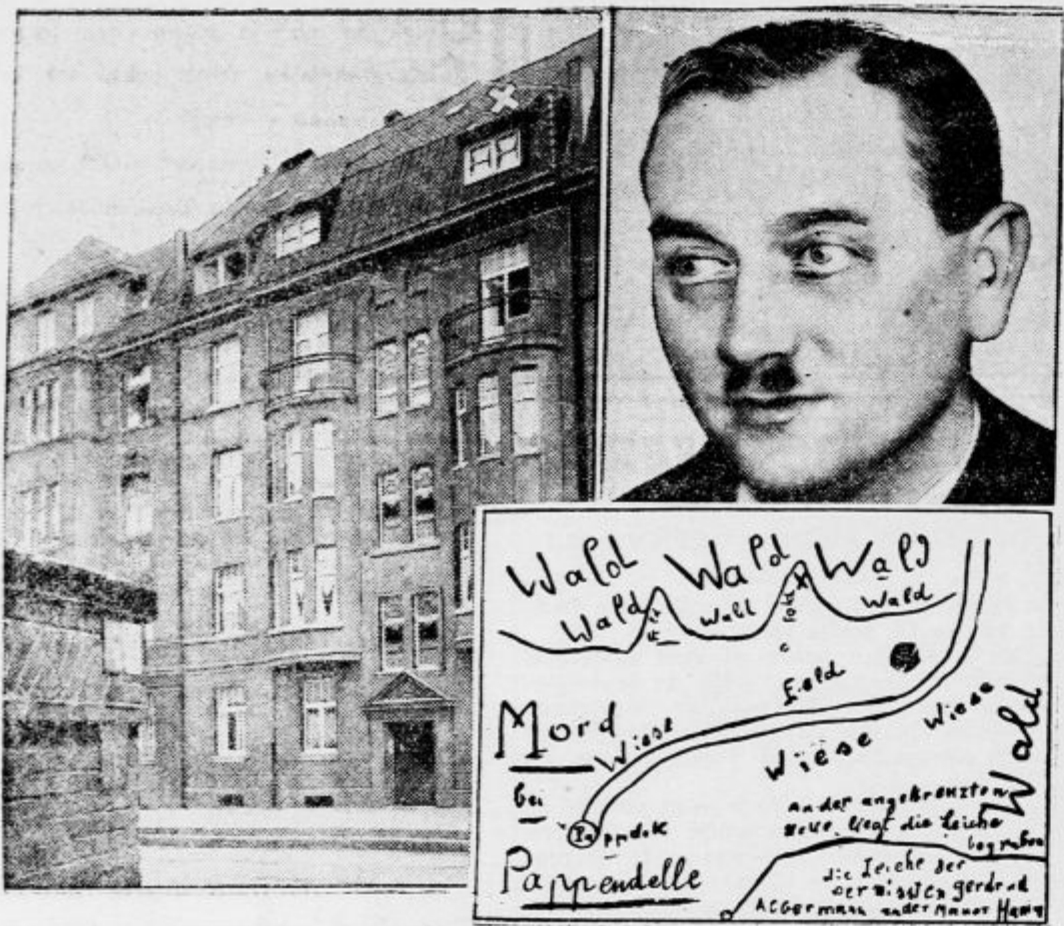
Marije Kolar

izrekamo vsem svojo najprisrčnejšo zahvalo. Osebito se
zahvaljujemo č. duhovščini, železničarjem, želez. godbi,
pevskemu zboru, obrtnemu društvu, vsem prijateljem
in znancem, vsem darilecem cvetja in vsem ostalim, ki
so v tako obilnem številu nepozabno pokojnico spremili
na njeni zadnji poti. 7537

Radeče, dne 27. maja 1930.

Žalujoči ostali.

Iz življenja in sveta

K aretaciji diüsseldorfskega morilca

Hiša, kjer je policija v podstrešnem stanovanju, označenem s križcem, zasačila morilca. V ozadju desno zgoraj: kriminalni svetnik Mornerberg, ki je izsledil zločinca. Spodaj: Skica, ki jo je morilec poslal časopisom in natančno označil kraj, kamor je zakopal eno izmed svojih žrtev.

Smel zločin chičaškega razbojnika

Dvojni umor na brzovlaku — Komaj 18 letni mladenič — prekosil svojega mojstra Caponeja — Prevelika predrznost je razbojnika izročila roki pravice

Ameriški listi so zopet polni »junakov« del mladega chičaškega razbojnika Williama Arlingtona, ki je eden izmed najspretnjših in brezvestnejših učencev glasovitega zločinca Ala Caponeja in ima mojster nad njim svoje veliko veselje in dopadajenje. Williamu je šele 18 let, pa ima vendar že toliko na vesti, kolikor izvrši kak manj spreten razbojniški komaj v petdesetih letih življenja. Njegova predrznost je vzbujala občudovanje onih ljudi, ki natanko ne ločijo med sportno vrlino in podlim razbojniškim zločinom.

Svojo življenjsko pot je Arlington začel kot deček. Pred njim ni bil varen noben sadovnjak, nobena branjevka in noben součenec. Ko se je določil izuriti v kraji sadja, se je lotil demarja in je zavoljo te svoje delavnosti že kot šolarček čisto stal pred sodnikom. Po manjših zapornih kaznih so ga končno oddali v prisilno delavnico, kjer pa ni ostal dolgo. Izmaknil je pilo, prepilil omrežje na oknu in se po rjuhi spustil na dvorišče. Nato je preskočil zid in se napotil naravnost v stanovanje nekega svojega bivšega šolarca. Temu je ukradel obleko in denarnico s petimi dolarji. Z denarjem si je takoj kupil revolver in ostalo mu je ravno toliko, da si je v Chicagu kupil peronsko karto. Neoviran se je vihotapil na brzovlak Chicago—Newyork.

Komaj je bil vlak kakih deset minut na potu, se je raznesla med prestrašenimi potniki vest, da so v oddelku prvega razreda našli umorjenega starejšega gospoda. Tajni policist, ki spremlja vsak vlak, je takoj izvršil preiskavo, ki pa je ostala brezuspešna. V kupcu je slonel na svojem sedežu ubiti mož s prestreljeno glavo in z vsemi znaki, da je bil po umoru tudi oropan. Kovčegi so bili odprti in mrtvec, ki je bil znan bogataš, ni imel več niti denarnice niti listnice, niti dragocenih prstanov. Tajni policist je nadaljeval svojo preiskavo, vedoč, da mora biti morilec še na vlaku, ker se vlak doslej še ni bil ustavil, z drvečega ekspresnega vlaka pa se še nikomur ni posrečilo skočiti in ostati živ. Ponovno je zasliševal in opazoval nekatere potnike in ni mogel najti niti sledu za morilecem. V tem pa je pristopila k detektivu mlada, izbrano oblečena dama in dejala, da hoče nekaj izpovedati.

Videla je takoj po umoru nekega mladega moža, kako je odprl vrata vagona in skočil v črno noč. Bala se je, da bi imela pota in sitnosti, ako bi bila javila to stvar. Ko pa je kasneje izvedela, da gre za umor, pa se je le odločila, da pove, kaj je opazila.

Policist mladi dami ni verjel in jo je začel pozorneje ogledovati, kajti spomnil se je, da se je dama vozila v kupcu poleg umorjenega. Ni mu bila sumljiva, ker v hrupu drvečega brzovlaka ni mogla slišati morilnega strela. S to izjavo, ki je bila očitno neresnična, pa se je zapela v stvar in policist jo je začel izpraševati po raznih podrobnostih, zlasti po osebnem popisu človeka, ki naj bi bil skočil z vlaka. Med pogovorom je detektiv po-

Valabhaj Patel

indijski vodja, ki so ga angleške oblasti aretirale, ker je izdal revolucionaren proglas na narod.

nudil dami cigareto. Ta je segla po nji in policist je videl, da ima dama nenavadno močno in žuljavo roko. Hitel ji je prižigal cigareto, obenem pa je z urno kretnjo uklenil »damo«. Izkazalo se je, da je mlada dama William Arlington, iskani morilec.

V vlaku je takoj nagonsko spoznal, pri kom se mu je nadejati največjega plena. V hipu je napravil načrt. Smelo je stopil v sosednji oddelok, kjer je res potovala mlada elegantna dama. Pograbil je nesrečnico in jo vrgel skozi okno. Nato je vlomil v njeno prtljago in se preoblekel v damsko obleko. Preoblečen je stopil k svojemu sosedu in mu hladnokrvno pognal kroglo v glavo. V kratki dobi je William izvršil kar dva umora in s tem dosegel nekaj rekord celo med chičaškimi zločinci, ki so mojstri v podobnih zadevah. Listi poročajo, da bo žalostni junak kljub svoji mladosti težko ušel električnemu stolu.

Drag Poincaréjev rokopis

V medzavezniškem krožku v Parizu so nedavno priredili javno prodajo rokopisov slavnih sodobnikov v dobrodelne svrhe. Med drugimi je bil prodan tudi Poincaréjev koncept za govor pri Fochovem pogrebu. Prinesel je 25 tisoč frankov, kar je gotovo najvišja cena za rokopis sodobnika, ki še nima častitljive zgodovinske patine.

Volkodlak iz Diüsseldorfa

Voznik Peter Kürten, ki ga policija obtožuje zagonetnih umorov.

Uspešna trgovska reklama

Trgovci težijo splošno o slabih časih, vendar se temu ali onemu posreči, da si napolni blagajne, ako iznajde kako originalno domislivo. Neka milanska veletrgovina je nedavno praznovala desetletnico svojega obstoja in je pri tej priliki objavila, da bo eno uro v dnevu jubileja prodajala blago zastoni. Kupci bodo morali pač blago plačati, vendar se jim bo koncem dneva vrnil izdani denar. Podjetje seveda ni naznanilo, kajera je tista srečna ura. Zato se je ves dan trlo ljudi v prodajalni in pokupili so skoro polovico zaloge. Vsak kupec je dobil račun z natančno označeno dnevno uro, ko je sklenil kupčijo. Uspeh je bil za trgovca nad vse sijajen, tako da je z velikim veseljem vrnil denar vsem kupcem, ki so dokazali z računom, da so kupili blago v dotični srečni uri. Podjetje pa je vabilo kupce še z drugačnimi triki. V enem izmed prodajnih prostorov je bila razstavljena »največja torta sveta« in vsakdo je dobil od nje precejšen kosček. Seveda je vsakdo tudi kaj kupil in ni prišel zastojkavat samo na kosček torte. V drugem prostoru so zopet delili brošuro s kriminalnim romanom, ki pa ni bil zaključen. Kdor izmed kupcev bo pogodil razplet, dobil nagrado 5000 lir.

Športne obleke

za kolesarje, turiste, lovce ter Bajaco preobleke v največji izbiri pri tvrdki Drago Schwab, Ljubljana.

V službi človeštva
dela armada znanstvenikov in tehnikov samo na nalogi, s pobijanjem bolezenskih klic olajšati trpljenje človeka. Ta visoki cilj se je pred vsem postavila I. G. FARBENINDUSTRIE AKTIENGESSELLSCHAFT (tu sem spada tudi tovarna »vorm. Friedr. Bayer & Co.«) že od svojega obstanka. Eden glavnih uspehov, s katerimi je izpolnila to nalogo, je iznajdba ASPIRINA.
Pred 30 leti vpeljan v medicino, uživa danes svetovni glas kot suvereno sredstvo pri vseh prehladih in revmatičnih bolečinah.
ASPIRIN
jedinstveni na svetu.

30 let ASPIRIN

Ruska polarna odprava

V kratkem bo odpotoval v polarne kraje ruski ledolomec »Sedov«, ki popelje raziskovalno odpravo pod vodstvom profesorjev Smida. Samojlovča in Vizeja. Odprava bo obiskala Severno deželo (doslej: Dežela Nikolaja II.) in deželo Franca Jožefa, ki so jo sovjeti anektirali pred nekoliko leti. Odprave na ledolomcih »Sedov« in »Lidke« so že lani preiskovale severozapadne dele tega otočja, letos pa bo odprava razen proučevanja dežele organizirala tudi gospodarsko izkoriščanje. Uvedla bo lov na tulenje in na polarne lisice. Posebno zanimivo nalogo pa ima odprava v tem, da bo izmenjala osobe postaje na »Samotnem otoku« Franca Jožefa dežele, ki je že od l. 1916. preostano v polarni puščavi in ti ljudje — ako so še pri življenju — ne vedo ničesar o velikanskih izjemnih na svetu po vojni in državnih prevratih. »Sedov« bo odplul začetkom julija in bo začetkom septembra pristal pri »Samotnem otoku«, kajti samo ta čas je otok dostopen. Rusi bodo na otoku postavili postajo za brezžični brzojav, da

bodo tamošnji prebivalci, stoječi v službi znanosti, v stalnem stiku z domovino in s svetom. Rusi stavijo velike nade na uspeh odprave, ki so jo opremili zelo bogato z raznovrstnimi potrebščinami.

Stroški procesij za Telovo

Praška mesta občina že dolgo vodi načelni pravni spor, da-li je dolžna za Rešnje telo na svoje stroške zgraditi po mestu oltarje, kjer se med procesijo vrše blagoslovi. Občina se je vedno branila prevzeti te stroške, letos pa je občinski svet v ta namen moral dovoliti 4000 kron, kajti prosvetno ministrstvo je na temelju starih avstrijskih odredb odločilo, da mora mesto plačati stroške za to versko prireditev. Najvišje upravnosodišče je potrdilo ta odlok ne glede na to, da je med praškimi občinarji znaten odstotek drugovercev.

Radio

IZVLEČEK IZ PROGRAMOV

Četrtek, 29. maja.

LJUBLJANA 9.30: Prenos cerkvene glasbe. — 10.45: Predavanje o Dubrovniku. — 11.30: Prenos otvoritve velesejma. — 15: Predavanje o šolstvu. — 15.30: Schönherr: Otroška tragedija. — 16.34: Lahka glasba. — 17.30: Bohuslavovi spomini. — 20: Prenos slavnostne akademije v proslavo škofove 80letnice iz Uniona. — 21.30: Koncert radio - orkestra. — 22: Napoved časa in poročila. — Nadaljevanje koncerta.

Petek 30. maja.

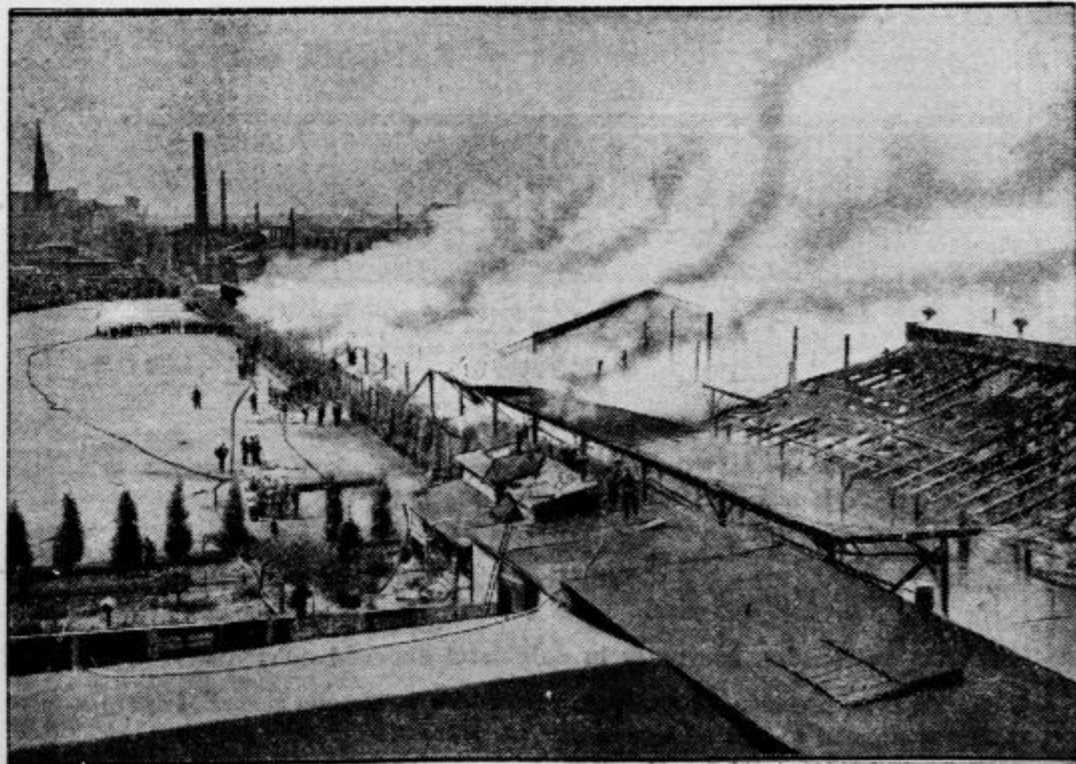
LJUBLJANA 12.30: Ploščke. — 13. Napoved časa, borza, reprod. glasba. — 13.30: Poročila iz dnevnikov. — 17.30: Koncert radio-orkestra. — 18.30: Slike iz svetovne literature. — 19: Gospodinjina ura. — 19.30: Italijanska. — 20: Koncert radio-orkestra. — 22: Napoved časa in poročila.

BEOGRAD 10.30: Reprod. glasba. — 12.45: Koncert radio kvarteta. — 17.30: Popoldanski koncert. 20: Koncert »Slovanskega godalnega kvarteta«. — 21: Poročila. — 21.15: Koncert radio-kvarteta. — 22.15: Narodna glasba. — ZAGREB 12.30: Reprod. glasba. — 20: Prenos opere iz nar. gled. — PRAGA 17: Koncert komorne glasbe. — 20: Reprod. glasba. — 20.30: Pevski koncert. — 21: Igranje na klavir. — BRNO 17: Prenos koncerta iz Prage. — 19.30: Prenos iz gledališča: Mozartova opera »Figaro v svatba«. — VARŠAVA 17.45: Koncert orkestra mandolin. — 20.15: Prenos simfoničnega koncerta iz filharmonije. — DUNAJ 11: Reprod. glasba. — 12: Opoldanski koncert. — 15.30: Skladbe R. Straussa. — 16.20: Schumannova in Brahmsova glasba. — 20: Komorni koncert. — 21.15: Avstrijski skladatelji. — BERLIN 18.15: Zborovsko petje. 19: Prenos iz gledališča: »Lohengrin«. — Lahka godba orkestra. — FRANKFURT 19.30: Ves program iz Stuttgarta. — LANGENBEG 17.30: Sodobni skladatelji. — 20: Mojstri operete. — 20.30: Dramski večer. — Lahka glasba. — STUTTGART 19.30: Koncert orkestra balalajk. — 21.30: Koncert godbe na pihala. — 22.50: Angleška poezija in glasba. — BUDIMPEŠTA 9.15: Dopoldanski koncert. — 17.30: Iz madžarskih oper. — 19.30: Belgijski večer. 21.30: Violinski koncert. — Ciganska godba. RIM 17.30: Vokalen in instrumentalni koncert. — 21.02: Operetni večer.

Poplava v rumunski prestolnici

Pretekli teden se je nad Bukarešto ntrgal oblak in ogromne vodne mase so hipoma zalile vse mesto. Silka nam kaže stražnika, ki stoje v vodi ravna avtomobilski promet.

Ogromen požar v Berlinu

V skladiščih mestnega dela Stralau-Rummelsburg je iz neznanih vzrokov nastal ogenj, ki je objel skladišče na ploščini nekotiko tisoč štirilaskih metrov. Vsa berlinska požarna brigada je bila zaposlena pri gašenju in je komaj omejila ogenj. Škoda je doslej še neprecenjena.

Mih. Žoščenko:

Drama v kinu

V gledališče ne hodim. Mnogo bolj cenim kino, ker je tam udobneje. V kinu se, na primer, ni treba slačiti — lahko prihraniš denar. Tudi briti se ni treba — v temi te itak nihče ne vidi.

Samo v dvorano je v kinematografu težko priti. Zelo težko. Prav lahko te pomečkajo do smrti. Vse ostalo pa je zelo lepo in je kar prijetno gledati.

Ko je bil ženin god, sva sklenila, da greva v kino. Kupila sva stopnici in pričela čakati. Sila mnogo ljudi se je zbralo in vsi so se gnetli pri vhodu.

Mahoma se odpro vrata in neka gospodična pravi: »Naprej!«

Takoj se je pričelo precejšnje preriivanje. Vsakdo je namreč hotel zasedi čim udobnejše mesto. Ljudje so rinili k vratom, kjer je nastala prava zagozda. Zadnji pritiskajo, sprednji pa nikamor ne morejo. Mene so mahoma stisnili kakor sardelo in me zanesli na desno.

»Hej, strički,« si mislim, »nikarte razbiti vrta!«

»Državljani,« zakričim, »počasneje, za boga! Vrata boste razklali!«

Tedaj pa, kakor da je navalila nova struja. Nikakor ne mislijo odnehati. Za menoj se preriva neki vojak. Ta

pasji sin me suje naravnost v hrbet. Brnem ga z nogo.

»Državljani,« pravim, »nikar ne zblijajte neslanih šal!«

Nenadoma pa me je dvignilo od tal in treščil sem z usti v vrata.

»Torej,« si mislim, »vrata se že udajajo.«

Hotel sem proč od vrat in sem si pričel z glavo delati pot. Pa niso pustili. Tedaj opazim, da sem se s hlačami zataknil za kljuko. Namreč, s hlačnim žepom.

»Državljani,« zavpijem, »počasneje vendar! Nekdo se je zapel za kljuko!«

Odvrnejo mi:

»Pa se odprite, sodrug. Zadnji bi tudi radi prišli naprej.«

Kako naj se vendar odpnem, ko pa brez prestanka rinejo naprej in ne morem niti roke premakniti.

»Počakajte vsaj, hudiči!« kričim. »Kaj mi hočete sleči hlače? Dovolite vendar človeku, da se sname s kljuke. Saj se že blago trga.«

Pa mislite, da so me poslušali? Kaj še!

»Gospodična,« pravim, »umaknite se vsaj vi, za božjo voljo. Kar proti moji volji me hočete potegniti iz hlače.«

Toda gospodična stoji tudi sama vsa

Miran Jarc:

Detektiv in pustolovec

Mislil sem, da smo se že vendar navedli, ko je naš znanec, ki je doslej vztrajno molčal dvignil roko, kakor v znamenje, naj ga poslušamo. Ura je bila že pozna in vseh se je polasčala trudnost. Tudi gostitelji je že pričakovali, da se razidemo, posebno, ker smo vedeli, da se mora drugo jutro odpraviti na dolgo potovanje po ženo, ki je »letovala« v nekem inozemskem kopališču. Mi vsi smo vedeli, da vznemirja našega gostitelja neko silno mučna zadeva, o kateri so med znanci in prijatelji krožile najrazličnejše vesti, vse od mučno vsakdanje razlage, češ, da se je pri gospodu Gabrenji pripetila običajna družinski primer razočaranja v ljubezni, ki je povzročilo, da je gospa Gabrenja odpotovala za več tednov — pa do najbolj neverjetne razlage, češ, da se je gospod Gabrenja izneveril svojemu dosedanjemu poklicu (bil je inženjer), in se ves predal pisanju obsežne razprave o vzrokih propadanja morale, ki jih je — ba je — odkril v nadvladavnosti meščanske civilizacije.

Naj je bilo kakorkoli, mi vsi smo vedeli, da je bil gospod Gabrenja nad vse vzvišen človek, ki je pred nekaj leti pripotoval v naše mesto docela neomadeževan, vzbujajoč zavist pri tolikih so-mesčanih, ki mu niso mogli očitati niti najneznatnejšega prestopka. Sicer nam je bila njegova prošlost neznana, toda, kdo bi se razburil zaradi prošlosti moža, ki nas je od časa do časa povabil na večerjo, nam razvijal visoke načrte o preureditvi našega mesta, o postavitvi novega zabavišča, ki naj bi bilo neke vrste komorno gledališče in varieté in kino obenem, kar bi donajalo lep dobiček, obenem pa dalo še neznanim avtorjem priliko, da se opogumijo in naidejo potrdilo za svoje stremenje in delovanje. Gospod Gabrenja je bil zelo imovit in zato so se radi odzivali njegovim vabilom. Tako tudi nocoj, ko smo vedeli, da bomo odslej bolj poredkoma deležni teh večerov, kajti kadar je bila doma gospa Gabrenja, so bila vrata te hiše pogosto zaprta kakor da naj tuj koraki ne motijo tihe sreče te v bistvu nam vendar neznane zakonske dvojice. Še najčisteje je zahajal zadnje tedne k

Gabrenjevim naš znanec, ki se je pravkar pripravil k besedi. Bil je to uradnik pri nekem manjšem podjetju in se je za svojo domačo zabavo ukvarjal z detektivsko vedo. To njegovo skrivnostno amaterstvo mu je sicer nakopalo mnogo šaljivih opazk in potegavščin, kar ga pa ni niti najmanj vznemirjevalo, a zato ni nič manj oprežno in zakrknjeno vztrajal v svojem stremenju. Čuli smo celo, da je nekoč sodeloval pri resničnem odgonetju nekega zelo zamotanega zločina, ki se je pri tem opravi-lu izkazal s prav dobrim uspehom, kar mu je doneslo edino plačilo, namreč vzdevek: detektiv.

Naš detektiv se je torej pripravil k besedi.

»Kaj porečete,« je začel in pomežikal z drobnimi očmi nenaravno dobrodušno. »Če vam povem, da imam vse niti v rokah (niti v rokah,« to je bil njegov priljubljeni izraz), ki vodijo do pustolovca velikega sloga, gospoda Brandesa...« Vsi smo osupnili, kajti ime »Brandes« je bilo že slehernemu študentu nad vse znano. Povsod so se razgovarjali samo o tem premetenem, mednarodnem zločincu, ki se je udeleževal že pred leti v raznih velikih mestih in obogatil kroniko vlomov in izropanj z novimi, nad vse drznimi dejanji, ne da bi padel policiji v roke. Zadnje mesece pa so se tudi v naših mestih pričetli dogodki, ki so povzročili sumnje, da je z njimi v zvezi sam slovit Brandes, ne da bi kdorkoli mogel najti kako sled za njim. In zdaj se je naš »detektiv« nenadoma predznil izreči trditve, da je odkril tega prevelikega vlomilca, ki se je znal doslej tako sretno izmotať iz vseh nastavljenih mrež in pastí.

»Pa je vendar res,« se je nasmehnil, da smo se znova čudili. »Tako res, kakor je resnično, da sem jaz ponižen uradnik še boli ponižnega podjetja, ali pa, da ima naš gospod gostitelj izredno dober okus.«

Gospod »gostitelj« Gabrenja se je nasmehnil v toliki zadregi, da je še nas druge »detektivova« opazka o »njegovem izrednem okusu« vnejevoljila. Gospod Gabrenja je celo lahno pobledel in roka mu je nervozno vtrepetala. Razumeli smo, kajti Gabrenja ni ljubil nesmiselnih opazk.

Toda detektiv, kakor da ga je obsed-

la čudna nagajivost, je nadaljeval: »Brandes je čudovit človek. Poznam ga kakor kogarkoli od vas. Kakor na primer vas,« se je obrnil k meni, da sem zardel in se prav tako vznemiril kakor prej gostitelj. Detektiv se ni zmenil za to in se je spet okrenil k gospodu Gabrenji, ki je bil videti močno utrujen: »Gospod Gabrenja, pomislite, kako čudno sem sinoči sanjal.« Vsi smo se znova zavzeli, pričakujoč, kam se razplete ta nenavaden razgovor.

»Sanjal sem to,« je izrekel »detektiv« počasi in važno, »videl sem gospoda, ki je nestrpen hodil po sprejemnici gori in doli, kakor da pričakuje znanca. Prišel je znanec, ki je bil več kakor samo znanec, njegova žena. Za njo je vstopil drugi gospod, ki se ga je njen soprog silno ustrašil. Ta, ki je pravkar prišel je bil detektiv... Detektiv je povsod nepri-ljubljen. Ne povsod, ampak seveda tam.«

Gospod Gabrenja je nenadoma vzklilil ves razljučen: »Toda to kar pripovedujete niso nobene sanje. Oprostite toda to je neka-ko...«

»...namigavanje hočete reči?« je »detektiv« uskočil v besedo. Vsi smo se spogledali.

»Saj to je tisto. Nesramno namigava-nje... se je znanec-detektiv znova oju-nal »prav tako namigavanje kakor je bilo na velesleparia Brandesa...«

»Toda sem mar jaz Brandes?!« je gospod Gabrenja ves divji skočil kvišku. Čeprav so se vsi razburili, vendar me to poslednje ni preveč razvnelo, ker je Gabrenjeva razljučenost bila preveč pretirana, da bi jo mogel smatrati za iz-raz človeka, ki se je čutil razkrinkane-ga. Gabrenja res ni bil nikak Brandes, kakor je izpovedal sam »detektiv«, ki je smehljaje odvrnil: »Ne, za Brandesa vas nimam. Oprostite, nikoli nisem tr-dil tega. Ampak, kdo mi more braniti, da ne bi trdil, da so na svetu nevarnejši sleparji kakor je Brandes... Če je treba vam pomagam z vzhledi in dokaz-ji...«

Razburjenju ni bilo kraja. Seveda smo skušali vso stvar uglasiti, toda ves naš napor ni preprečil skorajšnjega konca tega večera. Gospod Gabrenja nas je spremlil do hišnih vrat kjer se je z vsa-komur od nas ljubeznivo razstal, in smo vsi obžalovali neumesten in docela ne-

razumljiv pripetljaj, ki ga je povzročil zagonetni uradnik. Toda, kako smo osupnili, ko smo razhajajoč se opazili, da ni »detektiva« nikjer. Razšli smo se vsak s svojo mislijo in z ugibanjem.

Drugo jutro sem izvedel, da je »de-ktiv« nenadoma odpotoval. Tudi gos-pod Gabrenja je odpotoval. Čudne slut-nje mi niso dale miru. Čez mesec dni sem prejel od »detektiva«, ki je bil v mestu službo ostavil, kratko sporočilo, da se ne bo več vrnil, ker se mu godi na Dunaju izvrstno. Toda to polasnilo je vsebovalo še večjo zagonetko. Nekaj dni pozneje se je nenadoma oglasil na mojem stanovanju. Bil je ves spre-menjen. Svetli, odličen, mogočen. Pova-bil-me je na večerjo. Kako pa sem ga pogledal, ko mi je povedal kraj svojega stanovanja: bila je to prav ista hiša, kjer je svoj čas bival gospod Gabrenja.

Komaj sem vstopil, me je sprejelo vseobče zavzetje. Pozneje sem čul, da so vsakega prišleca sprejeli s prav istim zavzetjem, kajti vsakdo od nas je bil brez vednosti drugega povabljen. Bilo je vse tako kakor prej, samo da je bil zdaj naš gostitelj — uradnik — »detek-tiv«. Zabavali smo se izvrstno in spo-znali smo, da ima tudi novi gostitelj iz-vrsten okus. Toda, dočim so se drugi nekam boječe ogledovali okrog sebe (kajti vse to jim je bilo, kakor tudi me-ni, skrajno zagonetno), sem se jaz iziz-vajajoče razživel in vzklilil: »Tovariši, vse je tako kakor nekoč, samo »detek-tiva« manjka. Če soglašate z mano, do-volite, da bom detektiva nadomeščal jaz. In če še eno dovolite, vam bom pri-povedoval o Brandesu in o sanjih.« Vseh se je polastil smeh iz zadrege. No-vi gostitelj pa je spregovoril: »In, da bo podobnost še večja, vam povem, da se moramo o polnoči raziti, ker na vse zgodaj odpotujem v inozemstvo...«

»Samo zaradi podobnosti?« sem se nevede pošalil. »Detektiv« pa me je ta-ko presunljivo pogledal, da se me je polastil strah. Toda ni mi ostalo prikri-to, da je on še bolj vtrepetal.

Drugo jutro se je raznesla po mestu strašna vest: detektiva so našli s pre-rezanim vratom v »njegovi« sprejem-nici.

Pismo, ki ga je pred svojim koncem poslal na policijsko ravnanje, je bi-lo v resnici nekaj neverjetnega in neka-teri so govorili o skrajno rafiniranem zločincu, večina o blaznežu, redki pa o človeku, ki se mu je obudil božji glas vesti.

Iz vsebine samoizpovedi sem spoznal to: Gabrenja je bil res pustolovec, ki je nekaj let pod izmišljenim imenom in poklicem varal vso javnost. »Detektiv« se je znal dobro udomačiti v njegovem domu in zbližati z njegovo ženo, skraj-no bizarno žensko, ki je združevala v sebi »demon« in »angela«. Angel v njej je odkril v detektivu viteza, ki jo dvigne v čisto življenje, po katerem je zahre-penela. V detektivu pa je vzbudila vse zadihajoče razkošje prebujene duše, ki je zaplakala po širšem svetu, ven iz oz-kosti malega mesta. »Gospa« se mu je razodela, kolikor je bilo potrebno. V svojih hipni neopreznosti je šla celo pre-daleč: izdala je Gabrenjo. To priliko je »detektiv« izkoristil. Tisto noč po naši skupni večerji pri Gabrenji, je on ostal pri gostitelju, s katerim sta imela burna pogajanja. Gabrenja mu je dal denarja in mu povedal naslov njegove žene. »de-ktiv« pa mu je obljubil, da bo molčal o vsem in mu dal priliko, da pobegne oblastem. Toda »detektiv« ni bil mož »velikega sloga«. Videl je v ženi samo angela. »demon« ni znal voditi in de-mon se je zdočasil, razočaral in se mu izneveril. Demon se mu je prav te-daj izneveril, ko se je nekdanji uradnik zavedel, da zanj ni več življenja brez nje, ki je odpotovala spet k — Gabrenji neznano kam. V tisti uri, ko se je za-vedel sebe do dna, se je moralo zgoditi v njem nekaj strašnega. Morda sta se borila Bog in Satan. Toda konec je me-ril na to, da je bil človek preslaboten za ta dvoboj. Morda je ta človek ven-darje preizkušal svojo moč. Tedaj, ko nas je povabil na večerjo. Morda se nam je hotel izpovedati. Toda ušel nam je in se izpovedal večnosti. Njegov po-slednji krik je bil — zevajoča rana na vratu.

Nikoli ne pozabim pogleda na človeka s prerezanim vratom. Strašen je ta krvav krik iz dna...

Široka so ta ugibanja. Samo troje, če-tvero dejstev stoji. Romanopisec bi jih razpletel v temno epopejo.

PO VSEM SVETU JE PRIZNAN.

Hudson je vodilni osem cilin-drični avto leta 1930. Pred-stavlja večjo eleganco in boljšo vzdržljivost za nižjo ceno od mnogih šest - cilindrskih voz. Povsem je novi tip v vrsti mo-torjev, ki limuzine združuje s stanovitnostjo sportnega voza.

Vožnja s Hudson Great 8 je povsem nova senzacija za vas. Poglejte merilo za brzino. — 30, 60, 90, 120 km in komaj kak glas, a kamoli vibracija.

HUDSON GREAT 8 MODEL 1930

CENE:

Kratki Chasis	
Club Saloon Coach	105.000
Coupe	108.000
Standard Sedan	110.000
Roadster	115.000
Phaeton za 5 oseb	120.000
Sun Sedan	125.000

Dolgi Chasis	
Touring Sedan	120.000
Brougham	125.000
Phaeton za 7 oseb	130.000
Svarde Sedan za 7 oseb	148.000

PREDNOSTI HUDSONA.

Osem-cilindrični motor razvija 90 HP, pokončna vožnja, znatna vzdržljivost v razmerju s težo. — Znatno prostor za 5 do 7 oseb. — Štirje obojestranski amortizerji, električna ključavnica, vetrobran za posluževanje z eno roko. — 10 raznih ka-roserij in velika izbira barv.

Glavno zastopstvo za Slovenijo:

O. ŽUŽEK, Ljubljana
Tavčarjeva ulica 11. Tavčarjeva ulica 11.

Pešajte nam še danes ta kupon.

Prosim za dobrohotno poslatv novega prospekta v barvi za Hudson Super 8 te Essex the Challenger.

Ime: _____
Kraj: _____

„Jutrova“ mladinska knjižnica

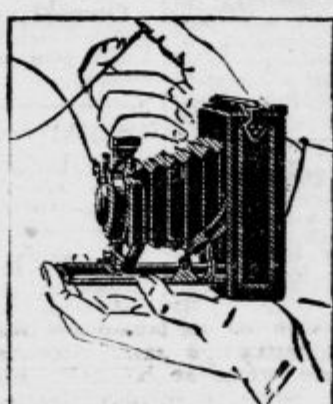
Prigode gospoda Kozamurnika — Poredni Bobi — Janko in Stanko — Princeška Zvezdana — Skok, cmok in Jokica in druge po Din 12 se dobijo v podruž-nicah „Jutra“

Na Jesenicah in v Novem mestu

Istotam se dobijo tudi vsi izšli „Jutrovi“ romani

Povsod se govori o teh ne-nadkriljivih izvanrednih osem-cilindrskih vozovih — o ele-gantni zunanosti, očitni lepo-ti — krasni opremitvi. Ne zamu-dite in oglejte si osemcilindrski voz, predno kupite avto za ka-kršnokoli ceno.

Judi Vi znate fotografirati

ter je lažje, kakor si vi to mislite. Vi samo potrebujete kamero, ki je hitro pripravljena in ima dobro optiko. Vze-mite zaklopno kamero »BALDA«, naj-pripravnejši aparat za začetnike.

ZAKLOPNA KAMERA »BALDA« je iz trdega lesa, prevlečena z granito-lom. Ponikljani okovi. Se enostavno izvlače. Veliko briljantno iskalo. Vario zapora. Objektiv: special-aplanat. For-mat 9x12 cm. Vsakemu aparatu je pri-loženo točno navodilo o fotografira-nju, kakor tudi tabela o osvetljenju. — Cena franko, na vaš dom poslan Din 285.—.

Aparat vzamemo, ako vam ne uga-ja, na naše stroške nazaj. Odgovarjajoče plošče tucat: Din 34.50, fotopapir 10 li-stov Din 9.—.

Tudi Kodak model »B« je idealen aparat za začetnika. Format 6 x 9 Din 145.—.

Voigtländer kamera »VAG« za plošče in filme, kamera za bolj izkušene foto-amaterje 6,5 x 9 cm, Din 650.—.

S pošiljko dobite brezplačno fotolist s pregledom najboljših aparatov in pri-bora.

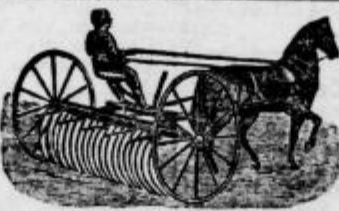
Kastner & Öhler, Zagreb
Največja odprema in blagovna tvrdka v državi

Naznanjam cenjenemu občinstvu, da sem prevzela dobro znano

GOSTILNO KMET

GOSPOSVETSKA 8
Dobra domača hrana, zajamčeno izvrst-na vina, pivo itd. Sprejemamo se abonent-i. Toplo se priporoča obiskovalcem velesejma 7523

EMA SFILIGOJ.

Vsakovrstne stroje prvovrstnega izdelka 7390 bo razstavila tvrdka:

Schneider & Verovšek
trgovina z železnino in vsakovrstnimi stroji

v Ljubljani, Dunajska c. 16
NA VELESEJMU PAVILJON »G« in na velikem prostem prostoru nasproti, zato priporočamo cenj. interesantom si pred nakupom ogledati njeno razstavo in bo-gato zalogo vsakovrstnih strojev za po-jedelstvo in obrt.

Oblačilnica »Ilirija« vodi!

7503

**Največja zaloga
Najboljše blago
Najnižje cene
Najdaljši rok
odplačevanja**

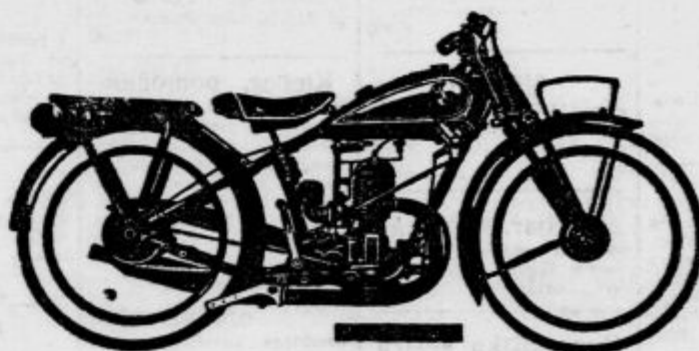
Vse manufakt. blago ter dežne plašče in čevlje na

**dolgoročno odplačevanje
brez vsakega posebnega pri-bitka.**

**Oblačilnici »ILIRIJA«
LJUBLJANA, Mestni trg št. 17**

Novo „PUCH“

250 cm³ motorno kolo

Cena proti gotovini: Din 12.000.—

Ugodni plačilni pogoji na 6-, 12-, 18 mesečne obroke. — Najcenejše motorno kolo, ki ustreza vsem zahtevam. Zaloga vseh rezervnih delov. — Ilustrirani katalog brezplačen.

Glavno zastopstvo:

Viktor Bohinec, Ljubljana, Dunajska c. 21

V globoki žalosti naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znan-cem žalostno vest, da je naša draga mama in stara mama, gospa

Marija Velušček roj. Bisai

zasebnica,

dne 27. t. m. po kratki, mučni bolezni, previdena s tolažilj sv. vere, mirno preminula.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v petek, dne 30. maja 1930 ob 5. uri popoldne iz mrtvašnice splošne bolnice na pokopališču k Sv. Križu.

V LJUBLJANI, dne 28. maja 1930.

7521

Žalujejoči ostali

Sivalni stroji

„Gritzner“ „Adler“
„Kayser“ in kolesa,
najboljši material,
precizna konstrukcija, krasna
oprema ter najnižja cena, ka-
kor tudi

pisalni stroji
„Urania“
so samo

Večletna garancija!
Pouk v voženju brezplačen!

pri **Jos. Petelinc** Ljubljana
ob vodi, v bližini Prešernovega spomenika. Telefon 2913.

Veliko partijo
manufakturnega blaga

nudimo p. n. posetnikom letošnjega ljubljanskega vele-
sejma (trgovcem in privatnikom).

Trgovcem na debelo

prodajamo v vsaki količini v našem skladišču v prostorih bivše
manufakturne

trgovine Grobelnik
na Mestnem trgu šte. 22,

privatnikom na drobno

pa v trgovini Tekstilbazar, Krekov trg šte. 10

**Ne zamudite ugodnosti nakupa, dokler še
traja založ!**

Na razpolago je še velika množina raznih kamgarnov,
sukna, lodna, dubla za zimske suknje, podlog, dam-
ske volnine za obleke in plašče, raznih barhentov,
flanell, kocev, odev itd. itd.

Autobusne

in tovarne

šasije

Znamke:

„Per!“

Avstrija

„Studebaker“

Amerika

„Opel“

Nemška

7485

Modeli 1930

Razstavljeno na ljubljanskem
velesejmu.

VELIKA KLET
V KRANJU

ploskev 520 m²; globoka (v zemlji)
580 m; suha — v skalnem terenu
izsekana; letna in zimska temperatura
4° do 7°R, se odda v najem. Pogoje
pri lastniku: Mavrilij MAYR, Kranj.

Prva jugoslavenska tvornica vagona,
strojeva i mostova d. d., Brod na Savi
sprejme

strugarje in
modelne mizarje

z najmanj 3-letno prakso. Ponudbe na gornje podjetje.

Hladilnice

avtomatične, original »Linde«, za MESAR-
JE in RESTAVRATERJE, ter HLADILNE
OMARE za gospodinjstvo dobavi »VEHA«
d. z o. z., Ljubljana, Gosposvetska cesta 8.
Telefon 27-56. 7423
Na velesejmu paviljon »G« 532-534.

Vsakovrstno

OGAN POHIŠTVO
LJUBLJANA za opremo stanovanj in
pisarn
Dunajska cesta 17

Angleški
in nemški
gramofoni

se prodajajo brez nakupnine na dolgotrajne
obroke!

Cene kovček gramofonov od
Din 600.— naprej.

Velikanska izbira plošč samo pri

„Tehnik“ **Josip Banjai**

LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA CESTA 20. V palači Okrožnega urada

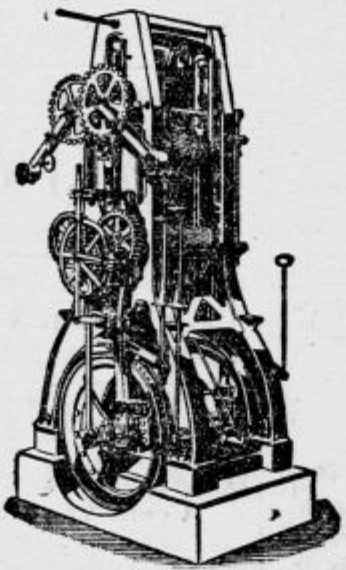
Največja izbira vpogljivih in nezlomljivih novovrstnih gramofonskih
plošč!

G. Topham & Co.

dr. s o. z.

tvornica strojev in železolivarna
Wien, XI., Hauptstrasse 36

**Brzotekoči polnojarmenik
tipe Bruna**

Naš v žagah največ uporabljeni jarmenik krene v enem
letu pri enostojnem delu 8000 do 10.000 m³ okroglega lesa.
Pri uporabi naših preizkušenih brzotekojnih vozilov z
gonilno pripravo se more kapaciteta jarmenika zvišati za
30%. Za upravljanje jarmenika potrebna samo dva moža.
Vsakovrstni stroji za žage in obdelavo lesa, kakor tudi
mehanične transportne naprave.

Tehnična posvetovanja ter obisk inženjerja brezplačno.

Zastopstvo: Inženerski biro JULIO BREITWIESER,
ZAGREB, Vodnikova 11, Tel. br. 26-89.

Oglasi v „JUTRU“ imajo siguren uspeh!

7373

Pošt. ček. račun št. 12.834,
telefon št. 2103.

GRADBENO PODJETJE
IN TEHNIČNA PISARNA

MIROSLAV ZUPAN, Ljubljana
STAVBENIK

A. VOLK — Ljubljana
Resljeva cesta 24

Veletgovina pšenične moke, vseh vrst žita in
raznih mlevskih proizvodov

DVOKOLESA — teža od 7 kg naprej

najlažjega in najmodernejšega tipa
najboljših svetovnih tovarn. Otroški
vozčki od najpreprostejšega do najfi-
nejšega modela. Izdeluje se tudi po
okusu naročnika. Šivalni stroji, mo-
torji, pneumatika, posamezni deli. Velika izbira, naj-
nižje cene. Prodaja na obroke. Ceniki franko.

TRIBUNA F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozčkov,
LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4.

A. Golob & Komp.

LJUBLJANA, Puharjeva ulica št. 3.

Izdelovanje emajliranih PEČI. Popravilo vseh vrst
pločevinastih, emajliranih in Lucovih peči. Splošno
kleparstvo, instalacija strelodov. Zaloga samotne
opeke.

CENE KONKURENČNE.

Za Vaš dom!

Najvažnejši del stavbe so mizarjska dela. Patent. po-
mična okna (Schiebefenster) in gladka vrata. Preizkušeno
najboljše konstrukcije.

Predno kaj naročite, ogledajte si vzorce na velesejmu
paviljon »E«, katere izdeluje z 5-letnim jamstvom edina
trrdka

JOŽEF ŠENICA

stavbeno in umetno mizarstvo

LJUBLJANA, Dunajska cesta-Bežigrad 6, Telef. št. 28-71.

Nad vse priporočljivi izdelki tudi za: šole, urade, dvo-
rane, hotele, restavracije, kavarne, društvene domove,
verande, cvetličarne itd., itd.

Specijalne delavnice oken, vrat, izlozb, stopnjic itd.
Cene nizke. Strokovnjaki se naprošajo, da se prepričajo.
Zastopniki se sprejmejo.

7380

Vinogradniki

Strjenje raznih bolezni in škodljivcev proti s vedno
večjo nevarnostjo, da uniči ne samo trgatve, temveč
tudi vinograde same. Sedaj je najboljši čas za pokon-
čevanje OIDIUMA, TRITNIH MOLOV in drugih škod-
ljivcev s preizkušenimi in sigurnimi preparati, če želite
imeti bogato trgatve.

AGRITOX najnovejše sredstvo za škropljenje proti
TRITNIM MOLOM.

ARZOLA sredstvo za škropljenje proti TRITNIM
MOLOM.

MOLEX sredstvo za zapraševanje proti TRITNIM
MOLOM za časa cvetenja, ko se bolj pojavijo in se
trte ne sme škropliti.

SULFAROL za škropljenje proti OIDIUMU.

AGRITOX, ARZOLA in SULFAROL se lahko sme-
šajo z raztopino modre galice za istočasno škropljenje
zaradi prihranka časa in delovnih moči.

Zahtevajte naša strokovna navodila in cenike na
naslov:

BILJANA A. D., BEOGRAD

Telefon 5-80

Dušanovac.

Oblastveno koncesijonirana
ŠOFERSKA ŠOLA

I. GABERŠČIK, bivši komisar za šoferske
izpite

LJUBLJANA, Bleiweisova 52

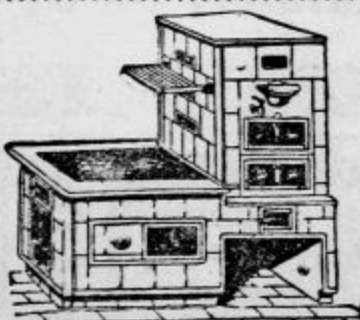
Prihodnji redni tečaj prične 2. junija.

7241

„LUX“ d. d.
tvornica lestencev in kovinskega blaga
ZAGREB, KOTURSKA CESTA št. 9.
Telefon 51-46.

Odklikovana z zlato kolajno in diplomom na
razstavi v Barceloni L. 1929.
Obiščite nas na X. ljubljanskem jubilej-
nem velesejmu, Paviljon »G«, št. 158-
164.

Blago za ženske
obleke
vzleno, volneno in perli-
no, zadnje novosti, ces-
kega izvora, velika izbi-
ra in znano solidne cene
»Pri škofu, Ljubljana.

Na drobno!
Na debelo!

Kompletna kuhinja

najfinejše, jedilni pribor, moderne kuhinjske
stroje, dalje vse gospodinjke in gospodarske potreb-
ščine, orodje, okovje, nosilke, cement, uso železnino, železje in pruvrstne češke ploščice za štedilnike
in kopalnice, kompletne kopalne in umivalne naprave nudi najceneje

Bogdan Žilič, Ljubljana,

Dunajska cesta šte. 11
(Poleg Figove)